

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра філології та методики початкової освіти

Терпелюк Світлана Іванівна

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

Робоча навчальна програма та методичні рекомендації з курсу

Луцьк – 2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра філології та методики початкової освіти

Терпелюк Світлана Іванівна

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

Робоча навчальна програма та методичні рекомендації з курсу

УДК 82-93:371. 214. 115

ББК 83. 8 р 30-2

Р 58

Терпелюк С. І. Дитяча література. Навчально-методичне видання (робоча навчальна програма та методичні рекомендації з курсу). – Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2012. – 116 с.

Рецензент:

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри слов'янської філології

Вишнеvsька О. А.

У навчальному посібнику з урахуванням сучасних досліджень літературознавства викладені основні питання теорії літератури, аналізу процесу розвитку дитячої літератури від найдавніших часів і до сьогодення.

До кожної теми додаються список рекомендованої літератури, запитання для самоперевірки та завдання, над якими студенти можуть працювати самостійно.

Зміст посібника викладено дуже стисло, тому він має форму опорних конспектів з тем навчальної програми.

Для студентів педагогічних спеціальностей.

Рекомендовано до друку Методичною радою Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки (протокол № 2 від 17 жовтня 2012 року)

ББК 83. 8 р 30-2

Р 58

© Терпелюк С. І., 2012

Передмова

У системі професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів важливе місце належить курсу „Дитяча література”, мета якого - ознайомити студентів педагогічного інституту з ідейно-естетичним багатством художніх творів-зразків української та зарубіжної літератури, що входять у коло читання учнів дошкільного та молодшого шкільного віку, озброїти майбутніх педагогів, вихователів вміннями та навичками керувати читанням своїх вихованців.

Опановуючи навчальну дисципліну, студентам важливо навчитися самостійно аналізувати твори дитячої літератури, вміти правильно добирати та оцінювати їх, інтерпретувати та використовувати художні твори у практиці шкільного навчання і виховання, на уроках та в позакласній роботі. Майбутнім учителям початкових класів необхідно знати дитячу літературу, розуміти виховне і пізнавальне значення кожного твору, щоб за допомогою художнього слова розширити світогляд дітей, розвивати їхню ерудицію, естетичні смаки, фантазію, творчі здібності, читацькі інтереси.

Певну допомогу у вирішенні завдань курсу “Дитяча література” може надати пропонований посібник, що містить програму курсу, літературні джерела, чотири модулі, зміст яких реалізується в таких темах:

Змістовий модуль 1. Вступ. Зародження і розвиток дитячої літератури, який передбачає огляд особливостей історичного розвитку літератури для дітей, її видів і жанрів, значення курсу у системі підготовки майбутнього вчителя початкових класів.

Змістовий модуль 2. Історія розвитку української дитячої літератури (Період нової літератури), де розглядається дві основні тенденції розвитку української дитячої літератури в XIX столітті: 1) поява в дитячому читанні творів, написаних українськими письменниками для дорослих; 2) твори української дитячої літератури XIX століття про дітей; становлення української дитячої літератури (I половини XIX століття). Огляд творів І.Котляревського, П.Гулака-Артемівського, Г.Квітки-Основ'яненка,

Є.Гребінки, О.Духновича, М.Шашкевича, Л.Боровиковського, популярних у дитячому та юнацькому читанні. Загальний огляд творчості С.Руданського для дітей.

Змістовий модуль 3. Історія розвитку української дитячої літератури (Період новітньої літератури) передбачає розгляд особливостей та умов розвитку української дитячої літератури в ХХ столітті. Багатство тематики, різноманітність жанрів творів дитячої літератури. Професійні дитячі письменники. Створення дитячого професійного театру. Видання дитячої книги, періодичні видання в Україні. Літературні премії за видатні твори для дітей.

Періодизація української дитячої літератури ХХ століття. I-й період – 1917 – 1934 рр. – період становлення і утвердження української дитячої літератури ХХ століття; II-й період – 1935 – 1956 рр. та III-й період – 1957 – 1990 рр. – періоди розвитку української дитячої літератури; IV-й період – з 1990 року – розвиток української дитячої літератури на сучасному етапі.

Змістовий модуль 4. Жанрова специфіка української дитячої літератури

новітнього періоду розглядає найпопулярніші роди і види дитячої літератури: казка та казкова повість, сюжетний вірш, пейзажна лірика, віршоване оповідання, оповідання про тварин і природу, твори про школу (“шкільна повість”), пригодницькі та детективні повісті і романи, наукова фантастика, гумористичні твори. Літературні роди та жанри: епос; лірика; ліро-епос; драма (як рід).

До кожної з тем модулів пропонуються орієнтовні завдання посилання на відповідну літературу. Пріоритетна роль належить активним формам і методам, які спрямовують студента на самостійний пошук, зокрема, контрольнотренувальним, проблемно-пошуковим, інтелектуальним, дослідним запитанням і завданням. Враховуючи те, що реальністю сьогодення стає полікультурна освіта, окремі завдання спрямовані на пізнання майбутнім учителем початкових класів культури рідного народу в

діалозі з іншими слов'янськими культурами. Посібник подає тематичний план змістових модулів, монографічні та оглядові теми, плани лекційного та практичного курсу, завдання до них, завдання для індивідуальної та самостійної роботи студентів, теми для рефератів, критерії оцінювання студентів, завдання для тематичного контролю, словник-довідник літературознавчих термінів, списки основної та допоміжної літератури з курсу, перелік творів, пропонованих для читання.

Укладаючи теми, ми спирались на існуючі підручники, посібники, монографії, словники, довідники, збірники, статті, Інтернет-сайти в галузі літературознавства, культурології, лінгвокультурології та лінгвофольклористики, етнолінгвістики, етнолінгводидактики, педагогіки, методик викладання української літератури.

Дані розробки можуть послужити певним орієнтиром у самостійній роботі студента над іншими посібниками з літератури під час підготовки до лекції, семінарського чи лабораторно-практичного заняття, опрацювання основної і додаткової літератури та підготовки до написання курсових, дипломних робіт, у підготовці до педагогічної практики.

Пояснювальна записка

У вихованні підростаючого покоління важливу роль відіграє дитяча література. Кращі твори для дітей допомагають формувати національну свідомість, світогляд, характер, почуття та емоції школярів, сприяють моральному становленню особистості, її естетичному розвитку.

Курс “Дитяча література” має ознайомити студентів педагогічного інституту з ідейно-естетичним багатством художніх творів-зразків української та зарубіжної літератури, що входять у коло читання учнів дошкільного та молодшого шкільного віку, озброїти майбутніх педагогів, вихователів вміннями та навичками керувати читанням своїх вихованців. Студенти повинні навчитися самостійно аналізувати твори дитячої літератури, вміти правильно добирати та оцінювати їх, інтерпретувати та використовувати художні твори у практиці шкільного навчання і виховання, на уроках та в позакласній роботі. Майбутнім учителям початкових класів необхідно знати дитячу літературу, розуміти виховне і пізнавальне значення кожного твору, щоб за допомогою художнього слова розширити світогляд дітей, розвивати їхню ерудицію, естетичні смаки, фантазію, творчі здібності, читацькі інтереси. Студенти повинні бути готовими до викладання рідної мови та до керування позакласним і самостійним читанням своїх учнів.

Курс дитячої літератури складається з таких розділів:

1. Вступ (загальне поняття про особливості дитячої літератури, її джерела, освітнє і виховне значення, основи теорії літератури).
2. Зарубіжна дитяча література.
3. Українська дитяча література (давня література у дитячому та юнацькому читанні; нова література; новітня література).

Основу курсу “Дитяча література” становлять оглядові та монографічні теми. Монографічно вивчається творчість визначних українських письменників, які писали про дітей і для дітей або твори яких перейшли поступово в дитяче та юнацьке читання. Деякі теми рекомендовані для самостійного опрацювання студентами (наприклад, із розділу “Зарубіжна

дитяча література”, “Фантастична дитяча література”, “Волинські письменники – дітям” тощо).

Вивчення дитячої літератури вимагає знань основ теорії літератури, особливо таких важливих теоретичних питань, жанр, тема, ідея художнього твору, його композиція і сюжет, система образів, мовно-художні особливості творчості українських дитячих письменників (у створенні нових образів, у розвитку жанрів, тем, мотивів тощо). Курс „Дитячої літератури” безпосередньо пов’язаний з методикою проведення уроків читання в початкових класах.

Художня література для дітей розглядається не ізольовано, а як органічна частина всієї української літератури і культури нашого народу, як частина світової дитячої літератури. Творчість українських дитячих письменників вивчається у контексті творчих зв’язків з європейською літературою. Детально висвітлюються питання передумов виникнення, становлення та історії розвитку української дитячої літератури, життя і творчості видатних українських дитячих письменників.

Виділяємо такі основні форми підготовки студентів до роботи з творами дитячої літератури: лекції і практичні заняття; індивідуальне читання студентів; індивідуальні заняття; тестування; використання набутих знань, умінь та навичок на практиці.

Орієнтуючись на кваліфікаційну характеристику вчителя початкових класів, поставлено таку **мету**:

1. Протягом читання лекційного курсу дитячої літератури забезпечити міцні теоретичні знання всіх розділів, що передбачені програмою.

2. На практичних заняттях створювати проблемні ситуації надавати перевагу використанню різноманітних методів і прийомів під час проведення практичних занять (бесіда, поглиблений аналіз епізодів і образів, співставлення художніх творів, самостійна робота студентів у вигляді повідомлень, рефератів, анотацій, огляду періодичних дитячих видань, використання наочності тощо).

3. Вивчення курсу дитячої літератури професійно цілеспрямовувати.

Завдання курсу:

1. Сприяти засвоєнню теоретичного матеріалу і умінню викласти його літературно грамотно, логічно послідовно.

2. Прищеплювати студентам практичні уміння і навички, домогтися засвоєння ними самостійного аналізу художніх творів дитячої літератури

3. Навчити користуватися науковою, довідковою літературою, самостійно поглиблювати свої знання з дитячої літератури.

4. Підготувати студентів до діяльності вчителя рідної мови в початкових класах.

ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Студенти повинні знати:

- джерела та специфіку дитячої літератури;
- основні теоретичні питання дитячої літератури;
- етапи розвитку української дитячої літератури;
- жанрові особливості дитячої літератури;
- основні культурні осередки;
- творчість провідних українських письменників;
- особливості зарубіжної літератури.

Студенти повинні вміти:

- аналізувати основні тенденції літературного процесу в Україні;
- простежувати ідейно-художню специфіку творчості дитячих письменників;
- використовувати здобутки сучасної дитячої літератури.

ФОРМИ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ:

- тестування після вивчення кожного модуля

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Основні риси дитячої літератури

Дитяча література – органічна частина всієї художньої літератури: спільність історичного розвитку, творчих методів та ідейної спрямованості, жанрів, тематики, художніх засобів літератури для дітей і дорослих. Українська дитяча література – частина світової літератури для дітей.

Визначення дитячої літератури. Своєрідність дитячої літератури і літератури для дитячого читання. Особливості дітей різного віку та врахування їх у формуванні кола дитячого та юнацького читання. Специфіка літератури для дітей дошкільного, молодшого шкільного, середнього та старшого шкільного віку.

Висвітлення в літературі для дітей специфічних “дитячих” тем: дитинства, школи, виховання, моральних цінностей тощо.

Роль дитячої літератури у духовному розвитку школярів, у збагаченні уявлень і знань дітей про світ. Зв’язок дитячої літератури з вихованням (з педагогікою, психологією – віковою, дитячого сприйняття художнього твору, дитячої творчості).

Найпопулярніші роди і види дитячої літератури: казка та казкова повість, сюжетний вірш, пейзажна лірика, віршоване оповідання, оповідання про тварин і природу, твори про школу (“шкільна повість”), пригодницькі та детективні повісті і романи, наукова фантастика, гумористичні твори.

Характерні риси літератури для дітей та юнацтва. Вимоги до мови художніх творів, що призначені для дитячого читання.

Особливості дитячої книги, її оформлення. Дитячі періодичні видання.

Наукове дослідження і вивчення дитячої літератури. Проблеми теорії, критики та бібліографії.

Основи теорії літератури

Вступ. Поняття про пропедевтику.

Відомості про художній твір: тема та ідея; зміст і форма; композиція, сюжет, позасюжетні елементи.

Літературні роди та жанри: епос; лірика; ліро-епос; драма (як рід).

Основи віршування.

Мова художнього твору: особливості мови художнього твору; засоби образності мови: фонетичні, лексичні, синтаксичні.

Дитячий фольклор і усна народна творчість

Термін “дитячий фольклор”. Три групи творів, на які традиційно поділяють дитячий фольклор (твори старших поколінь з призначенням для дітей, твори, що перейшли з фольклору дорослих у дитячий фольклор, і дитяча творчість).

Походження фольклору. Усна народна творчість як вияв мрій і сподівань народу. Вивчення і збирання фольклору. Різноманітність жанрів і видів, багатство та поетичність мови фольклорних творів. Образи позитивних героїв у народній творчості та майстерність їх змалювання.

Міфи і легенди давніх українців. Проявлення міфологічної свідомості в українському фольклорі, творах української літератури. Знайомство з книгою Валерія Войтовича “Сокіл – рід”. Образ “світового дерева”. Елементи язичницької міфології у “Велесовій книзі”. Образ Матері-птиці. Міф про божественне походження прадавньої України-Руси.

Обрядова поезія і дитячий фольклор. Збірки О.Лятуринської “Великодний передзвін” та Б.Харчука “Новолітування”. Колядки, щедрівки, веснянки у дитячому житті. Стаття І.Франка “Що таке поезія”.

Закономірність виникнення дитячого фольклору в процесі виховання і навчання дітей. Джерела, виникнення і розвиток дитячого фольклору, його ідейно-художнє багатство і виховне значення.

Жанри дитячого фольклору.

Колискові пісні. Спільність колисанок із замовляннями. Тематична й сюжетна різноманітність колискових пісень. Персоніфіковані образи Сну й Дрімоти, образ Кота у колискових піснях. Пестушки та утішки. Забавлянки, заклички й примовки. Прозивалки. Небилиці. Дразнилки. Жарти. Мирилки. Лічилки. Ігровий дитячий фольклор.

Малі фольклорні жанри (прислів'я, приказки, загадки, скоромовки), їх ідейно-тематичне багатство, художня своєрідність, педагогічна цінність. Знайомство із збірками загадок (С.Васильченка “Золота діжа”) та прислів'їв і приказок (І.Сенченка “Де сім господиень, там хата не метена”).

Народні пісні у житті дитини (пісні про працю, природу, жартівливі, історичні пісні тощо), їхнє виховне значення.

Народні казки у дитячому читанні. Види народних казок, їх проблематика. Видатні українські письменники про народну казку, її виховну та пізнавальну цінність.

Казки про тварин. Походження, дійові особи, найпопулярніші сюжети, особливості композиції, художньо-образна система казок. Казки про тварин як засіб морального й естетичного виховання дітей. І.Я.Франко про специфіку і значення українських народних казок у формуванні дитячого світогляду (стаття “Байка про байку”, Передмова до збірки казок “Коли ще звірі говорили”). Українські народні казки про тварин “Рукавичка”, “Колосок”, “Пан Коцький”, “Лисичка-сестричка й вовчик-братик”, “Коза-дерева”, “Лисиця та журавель”, “Як заєць ошукав ведмедя”.

Чарівні, або фантастичні казки. Героїчні казки. Походження й характерні особливості цих видів казок: захоплюючий сюжет, яскравість картин, поєднання реального й фантастичного, традиційні композиційні елементи та художні засоби народних казок, чарівні предмети, герої, їх мужні характери і вчинки. Традиційні образи й мотиви українських народних казок – чарівних та героїчних. Художня своєрідність казок “Телесик”, “Царівна-жаба”, “Котигорошко” (інтерпретація сюжету в п'єсі А.Шияна), “Яйце-райце”, “Іван – мужицький син”, “Летючий корабель”, “Кривенька качечка” та інших.

Соціально-побутові казки. Прославлення мудрості і справедливості народу. Картини праці, народного побуту. Гумор в побутових казках. Типовість образів. Виразність мови. Національна своєрідність соціально-побутових казок. Позитивні та негативні герої казок. Виховне значення казок

“Як святі сметану їли”, “Мудра дівчина”, “Казка про дідову і бабину дочку”, “Названий батько”, “Язиката Хвеська”, “Як Хома панам качку ділив”.

Поняття про “бродячий” сюжет (сюжет про Морозко – бабу Метелицю – пані Метелицю, казки про мачуху, пасербицю і бабину дочку).

Народні перекази і легенди про походження рослин, тварин, гір, рік, урочищ, їхній зв’язок із назвами місцевостей, повір’ями (“Як мати стала зозулею”, “Материнські сльози”, “Кривий Ріг”, “Кармелюкова гора”); про історичні події на Україні та борців за її волю і незалежність (“Боротьба з ординцями”, “Богатирі”, “Як Сірко переміг татар”, “Про Устима Кармалюка”).

Український народний дитячий театр. Вертеп. Традиції Міжнародного фестивалю “Різдвяна містерія” (Луцьк).

Використання фольклорних традицій у літературі для дітей. Фольклор як одне з джерел сучасної дитячої літератури.

Сучасний дитячий фольклор.

Зв’язок українського фольклору з іншими видами мистецтва: музикою, графікою, живописом, кіно, мультиплікацією, театром тощо (опери для дітей М.Лисенка “Пан Коцький”, “Коза-дереза”; екранізація відомих українських народних казок).

Давня література

Огляд історії розвитку української дитячої літератури XVI – XVIII століть – 1-ї половини XIX століття.

Витоки і джерела дитячої літератури на Україні (XV – XVII ст.). Коло дитячого читання у XV – XVII ст. (фрагменти літописів, “Повість минулих літ”, “Повчання Володимира Мономаха дітям”, “Слово о полку Ігоревім”). Навчальні книги, їх роль у зародженні дитячої літератури. Перші друковані книги для дітей. Букварі Івана Федорова.

Зародження дитячої літератури (XVII – XVIII ст.). Перекладна література в читанні дітей. Розвиток освіти у XVIII ст. Перший дитячий журнал М.Новикова. Твори Г.Сковороди у дитячому та юнацькому читанні.

Зарубіжна дитяча література

Читацькі інтереси дітей дуже широкі. Діти охоче читають твори і вітчизняної літератури, і письменників різних народів світу.

У різні епохи вийшли в світ видатні художні твори, в яких було правдиво відтворено життя й боротьбу народу, втілено прогресивні ідеї, вимальовано типові характери людей. Частина цих творів завдяки своїй художній майстерності та ідейному змістові, пізнавальному і виховному значенню та доступності для дитячого сприймання перейшли в дитячу літературу. Серед художніх цінностей, створених людством, почесне місце займає усна поезія народів світу: пісні, казки, легенди, міфи та інші види народної творчості, в яких відображено історію народу, своєрідність національного характеру, оспівано національних героїв, змальовано побут, звичаї і природу рідного краю. Це, наприклад, „Індійські народні казки”(М.1957), „Казки різних народів”(Л.1958), „70 казок народів світу”(М.1961), „Африканські казки”(К.1958) і т. д.

Міфи стародавньої Греції і Риму діти читають у переказах сучасних письменників. Ці твори захоплюють уяву дітей, впливають на виховання в них високих почуттів, допомагають їм зрозуміти сучасні твори. Для молодших читачів переказ міфа про Персея зробив К. Чуковський („Хоробрий Персей”), В.В.Смирнова видала книгу „Герої Еллади”, є книжка про дванадцять подвигів Геркулеса.

Серед літературних пам'яток епохи Відродження два художніх твори із значним скороченням перейшли в дитяче читання—„Гаргантюа і Пантагрюель”Ф.Рабле і „Дон-Кіхот”М.Сервантеса.

У сімнадцятому столітті діти дістали ще дві цінні книги :”Світ чуттєвих речей у малюнках”(1658)великого чеського педагога Яна –Амоса Коменського і „Казки”(1697)французького письменника Шарля Перро. Ці книги вплинули на розвиток світової дитячої літератури.

У вісімнадцятому столітті в зарубіжній літературі з'явилися такі високохудожні твори для дорослих, як казки О. Пушкіна, ”Робінзон Крузо”

Д. Дефо, "Подорожі Гуллівера" Д. Свіфта і „Пригоди барона Мюнхаузена” Р.Е. Распе. З того часу вони(із певними скороченнями) перейшли в дитяче читання і не втратили свого пізнавального, виховного та естетичного значення і до наших днів.

Дев'ятнадцяте століття було періодом інтенсивного розвитку художньої літератури для дітей і молоді в багатьох країнах світу. На початку століття виникає наука фольклористика. Вчені–фольклористи збирали і вивчали зразки усної народної поезії, в тому числі й народні твори для дітей. Казки, легенди й пісні почали друкувати для дитячого читання. Першими такими вченими були німецькі філологи брати Грімм, які видали збірку народних казок для дітей у 1812 році. Потім появилися збірка „Серапіонові брати”(1819-1821) Амадея Гофмана, у якій вставною новелою була надрукована казка „Лускунчик і мишачий король”; казки Вільгельма Гауфа „Про каліфа-лелеку”, „Маленький Мук”, „Карлик Ніс” і т.д.; у 1835р. дві збірки казок Ганса-Крістіана Андерсена.

Було написано чимало художніх творів, які не втратили свого значення і до сьогодні: „Звіробій”, „Слідопит”, „Останній із могікан” американського письменника-романтика Ф.Купера, „Вершник без голови” англійського письменника Т.Майн Ріда, „Хати́на дядька Тома” Г.Бічер-Стоу і „Пригоди Тома Сойєра” Марка Твена, американських письменників та ін. Появилися навчальні книги „Дитячий світ”(1861) і „Рідне слово”(1864) К.Д.Ушинського. У своїх підручниках він використав велику кількість казок: „Ріпка”, „Колобок”, „Гуси”, „Козенята і вовк” і т.д.

У двадцятому столітті продовжує свою творчість К.Д.Ушинський: „Казки, розказані Ушинським”(1945), „Оповідання для маленьких”(1947), „Оповідання та казки”(1956). Неперевершений майстер вірша С.Я.Маршак написав для дітей кілька віршованих азбук, зокрема „Веселу подорож від А до Я”. Також зробив вагомий внесок у драматургію для дітей: „Кицин дім”, „Теремок”, „Дванадцять місяців” та ін.

Збагатив дитячу літературу К.І.Чуковський, подарувавши дошкільнятам казки: "Айболить", "Мийдодір", "Тараканище", "Плутанина", „Муха Цокотуха”, „Телефон”, Федорине горе”, „Бармалей”.

Значне місце займає література для дітей у творчості видатного польського поета Юліана Тувіма: "Усі для всіх", "Паровоз", „Зося-Самося”, „Діма-мрійник”, „Про Гриця-брехунця і його тьотю”.

Свіжістю сприймання світу захоплюють дітей вірші Джанні Родарі: „Чим пахнуть ремесла”, „Якого кольору ремесла” і т.д. Його перу належить кілька казок: „Пригоди Цибуліно”, „Подорож Голубої Стріли”, „Джельсоміно в країні брехунів”.

Монографічні теми

Шарль Перро (1628-1703)

Французький письменник і теоретик, член Французької академії. Світової слави здобув казками. У 1697р. вийшла збірка „Казки моєї матінки Гуски”. Жанри і образи, що вважалися „низькими”.

Відомо 11 казок, з них 8-прозових і 3-віршованих. Це літературні казки: „Червона Шапочка”, „Кіт у чоботях”, „Попелюшка”, „Хлопчик-Мізинчик”, „Зачарована красуня” та ін. Головні образи: селянська дівчинка, її мати і бабуся, син бідняка, наймичка. Цікаві сюжети.

Мораль казок та манера розповіді. Традиції народної казки і оригінальність. Вплив творчості Ш.Перро на казкарів дев’ятнадцятого століття. Переклад українською мовою.

Олександр Пушкін (1799-1837)

Родоначальник російської літератури. Популярність його творів серед дорослих і малих читачів.

Вірші „Зима”(уривок з роману „Євгеній Онегін”), „Зимовий вечір”, уривки з „Осені”, „Руслана і Людмили” та ін. і казки („Казка про попа і наймита його Балду”(1830), „Казка про царя Салтана, про сина його славного й могутнього богатиря князя Гвідона Салтановича та про прекрасну

царівну Лебідь”(1831), „Казка про рибака та рибку”(1833), ”Казка про мертву царівну та сімох богатирів”(1833), ”Казка про золотого півника”(1834).

Роль народної творчості та дух народного поняття про мораль. Розмаїття тематики: гостра сатира на попів, сатиричне змалювання царів, панівних класів.

Моральні переваги позитивних образів: Балди, трудівника діда, Царівни, Гвідона.

Фантастика і реалістичне змалювання дійсності. Роль природи в казках.

Мова проста, виразна, лаконічна і є одним із засобів характеристики героїв.

Вперше появились казки гострого соціального змісту, без нудного моралізування; вони виховували і виховують любов до працюючих, винахідливих, сміливих і мужніх, простих і скромних людей, ненависть до жорстоких, злих, підступних нероб.

Ганс-Крістіан Андерсен (1805-1875)

Датський письменник, славетний казкар, автор п'єс, ліричних віршів, романів і нарисів про подорожі. Першу збірку назвав „Казки, розказані дітям”, а в 1843р. видав її повторно під назвою „Нові казки”. Любов до людей і до життя в казках: „Нове вбрання короля”, „Соловей”, „Свинопас”, „Гидке каченя”, „Кресало”. Переклад українською мовою М.Старицьким (1873-„Казки Андерсена”), О.Іваненко(1964р.), Марком Вовчком(1863-рос.мовою).

Корній Чуковський (1882-

Найбільшої популярності набув як дитячий письменник. Особливий успіх казок, створених у 20-і роки: „Мийдодір”, „Тараканище”, „Муха Цокотуха”, „Айболить” та ін. Багатство тематики, яскраві неповторні образи. Казки розвивають почуття гумору, викликають піднесений настрій та здоровий і заразливий сміх.

Дітям середнього шкільного віку адресовані повісті на тему школи і виховання: „Сонячна”, „Гімназія”, „Срібний герб”.

Перекладач творів популярних зарубіжних письменників: „Том Соїєр”, „Принц і жебрак” М.Твена, „Казки” Р.Кіплінга, „Пригоди Мюнхаузена” Е.Распе, „Робінзон Крузо” Д.Дефо, „Лікар Айболить” Г.Лофтінга та ін.

Проміжний контроль: тестування

Оглядові теми

Становлення української дитячої літератури (I половини ХІХ століття).

Огляд творів І.Котляревського, П.Гулака-Артемівського, Г.Квітки-Основ'яненка, Є.Гребінки, О.Духновича, М.Шашкевича, Л.Боровиковського, популярних у дитячому та юнацькому читанні.

Загальний огляд творчості С.Руданського для дітей.

Дві основні тенденції розвитку української дитячої літератури в ХІХ столітті: 1) поява в дитячому читанні творів, написаних українськими письменниками для дорослих; 2) твори української дитячої літератури ХІХ століття про дітей.

Передові діячі української культури про освіту та виховання. Збирання й видання творів усної народної творчості для дітей (збірники М.Лисенка, Марка Вовчка, І.Франка, Б.Грінченка, Лесі Українки та інших). Розвиток жанру літературної казки в українській літературі ХІХ століття (казки Марка Вовчка, Івана Манжури, Івана Франка, Олени Пчілки, М.Кропивницького Лесі Українки, Дніпрової Чайки, Є.Ярошинської). Використання фольклорних мотивів у художніх творах для дітей (Марка Вовчка, Л.Глібова, П.Мирного, І.Франка, Дніпрової Чайки та інших).

Основні жанри дитячої літератури ХІХ століття: байка, літературна казка, пейзажна лірика, колискова пісня, громадянська лірика, повість, оповідання, автобіографічні оповідання та повісті.

Роль Т.Шевченка у розвитку української дитячої літератури ХІХ століття.

Огляд творів Ю.Федьковича, А.Свидницького, І.Манжури, М.Кропивницького, І.Нечуя-Левицького, П.Мирного, Уляни Кравченко,

В.Стефаніка, М.Черемшини, А.Тесленка, Дніпрової Чайки та інших, популярних у дитячому та юнацькому читанні.

Активна участь українських письменників М.Вовчка, Л.Глібова, І.Франка, П.Грабовського, М.Коцюбинського, Олени Пчілки, П.Мирного, Лесі Українки у створенні і розвитку української дитячої літератури.

Початок критичного вивчення дитячої літератури на Україні. Перекладацька діяльність українських письменників для дітей. Видання книг для дітей та юнацтва. Дитячий журнал “Дзвінок” (Львів, 1890 – 1914), його внесок у розвиток української дитячої літератури.

Монографічні теми

Тарас Григорович Шевченко (1814 – 1861)

Погляди поета на освіту та виховання. “Букварь южнорусский” (1861). Твори Т.Шевченка в дитячому та юнацькому читанні. К.Ушинський про виховне значення лірики Т.Шевченка (“Педагогічні нотатки про Швейцарію”). Основні мотиви і образи поетичних творів Т.Шевченка, популярних у дитячому читанні.

Поетичні картини рідної природи у віршах й уривках з поем (“Тече вода з-під явора”, “Ой діброво – темний гаю!”, “Зоре моя вечірняя” – початок поеми “Княжна”, “Дивлюся, аж світає” – уривок з поеми “Сон”, “По діброві вітер віє” та інших). Образність, ліризм, мелодійність творів Т.Шевченка. Використання засобів народної поезики.

Змалювання картин знедоленого дитинства селян-кріпаків у віршах “Садок вишневий коло хати”, “Мені тринадцятий минало”, “І виріс я на чужині”, “І досі сниться: під горою...”, “Якби ви знали, паничі...”, “Маленькій Мар’яні”, “Дівча любе, чорнобриве” та інших. Автобіографічність творів Т.Шевченка. Вірш “Сон” (“На панщині пшеницю жала...”). Алгоритм сну. Емоційність та виразність мови.

Проблема виховання у повісті “Несчастный”.

Втілення традицій поета у творчості українських дитячих письменників. Образ Т.Шевченка в історико-біографічних творах для дітей та

юнацтва (повісті “Маленьким про великого Тараса”, “Тарасові шляхи” О.Іваненко, “Широкий шлях” С.Васильченка, поеми “Козачок” В.Бичка, “Тарасові птиці” В.Скомаровського).

Марко Вовчок (1833 – 1907)

Марко Вовчок – основоположник української прози для дітей. Різноманітність жанрів у творчості письменниці. Проблеми виховання, змалювання драматичної долі жінки й дитини в “Народних оповіданнях” (1857). Психологізм антикріпосницьких оповідань “Игрушечка”, “Маша”, “Два сини”. Зміст творів, проблематика, художні особливості.

Казки Марка Вовчка для дітей. Мотиви народних казок у творах “Дев’ять братів і десята сестриця Галя” (1863), “Ведмідь” (1864). Художня специфіка казок Марка Вовчка. Співвідношення реального й казкового.

Твори письменниці на історичну тематику. Повість-казка “Кармелюк” (1865). Образ народного месника. Використання у творі фольклорних мотивів. Героїко-романтичний характер повісті. Казка “Невільничка” (1864). Оповідання “Маруся” (1871). Творчі зв’язки Марка Вовчка з російськими та зарубіжними письменниками. Інтерпретація словацького народного сюжету про дванадцять місяців в казках Б.Нємцової та Марка Вовчка (“Злючка-колючка та добра троянда”). Марко Вовчок – перекладач творів зарубіжних письменників для дітей (Г.К.Андерсена, В.Гюго, Ж.Верна, Дж.Грінвуда та ін.). Образ Марка Вовчка в біографічній літературі (роман “Марія” О.Іваненко).

Леонід Глібов (1827 – 1893)

Талановитий письменник-педагог. Різноманітність жанрів, в яких працював Л.Глібов: байки, загадки, ліричні поезії, пісні, акровірші. Л.Глібов і журнал “Дзвінок”.

Місце байки у творчості Л.Глібова. Байки письменника у дитячому читанні (“Вовк та Ягня”, “Щука”, “Коник-стрибунець”, “Лисиця-жалібниця” та інші). Цікаві сюжети, яскраві образи, влучна, дотепна народна мова байок. Традиція і новаторство письменника у використанні езопових сюжетів.

Національна своєрідність байок Л.Глібова. Інтегрований аналіз сюжету “Вовк та Ягня”: Езоп – Федр – Крилов – Глібов.

Вірші “Веснянки”, “Зимня пісенька”, “Квіткове весілля”. Розуміння психології, внутрішнього світу дитини.

Майстерність, дотепність загадок і відгадок Л.Глібова, їх фольклорна основа.

Жанрова, композиційна специфіка акровіршів Л.Глібова.

Виховне і пізнавальне значення творів Л.Глібова для дітей. Традиції письменника у творчості І.Манжури, Б.Грінченка, М.Годованця, Н.Забіли, Б.Чалого.

Іван Якович Франко (1856 – 1916)

Теоретик і критик дитячої літератури (статті “Женщина-мати”, “Байка про байку”, Передмова до збірки казок “Коли ще звірі говорили”). Педагогічні погляди письменника. Використання І.Франком фольклорного матеріалу у створенні літературних казок. Обробка народних сюжетів у казках “Ріпка”, “Киця”, “Лисичка та журавель”. Збірка казок “Коли ще звірі говорили” (1899). Сатирична поема-казка “Лис Микита” (1890) – переробка письменником німецької поеми ХУ століття “Рейнеке (Лис)”.

Автобіографічні оповідання “Малий Мирон”, “У кузні”. Розкриття психології дитини, відображення дитячих вражень.

Світ дитини у творах І.Франка про школу “Трицева шкільна наука”, “Олівець”, “Красне писання”. Створення образів дітей, образу вчителя в оповіданнях. Художні особливості творів письменника на тему дитинства.

Роль І.Франка у розвитку української дитячої літератури.

Олена Пчілка (Ольга Петрівна Косач-Драгоманова)(1849 – 1930)

Педагогічні погляди Олени Пчілки. Дослідниця народного мистецтва. Перекладацька діяльність письменниці (книга перекладів творів російських і польських письменників “Українським дітям”). О.Пчілка – редактор журналу для дітей старшого й молодшого віку “Молода Україна”.

Творчість для дітей: вірші, байки, оповідання, казки, п'єси. Збірка “Бабусині казки”.

Премія імені Олени Пчілки – премія “Веселки”.

Борис Грінченко (1863 – 1910)

Письменник, педагог, громадський діяч демократичного напрямку. Педагогічні погляди Б.Грінченка (“На безпросвітній путі. Про українську школу”).

Вірші й байки письменника. Цикл “На селі” (“Петрусь”, “Пастушки”). “Книга казок віршем” (1894): “Два морози”, “Сопілка”, “Дівчина Леся”, “Сірко”. Вплив казки на розвиток уяви дитини. Тема волі, любові до рідної землі у поезіях “Ластівка”, “На волю!”, “Три бажання”, “Могутній комар”, “Скарб”, “Дума про княгиню-кобзаря” тощо.

Трагічне в житті дітей – вірш “Шматок хліба”, оповідання “Сестриця Галя”, “Дзвоник”, “Екзамен”, “Сама, зовсім сама”. Проблеми виховання у творах для дітей і про дітей – “Панько”, “Украла”. Образ вчителя в оповіданнях Б.Грінченка.

Тема самопожертви в оповіданні “Олеся”. Ідея патріотизму у творі.

Павло Грабовський (1864 – 1902)

Твори П.Грабовського, що ввійшли в коло дитячого та юнацького читання. Образ дитини і відображення дитячого світосприйняття у поезіях П.Грабовського. Вірші про природу (“Веснянки”, “Річенька”, “Дніпро”, “Метеличок”, “Щоглик”, “Сонечко та дощик”). Простота і виразність поетичної мови. Тема захисту природи.

Громадянські мотиви в ліриці П.Грабовського (“Панським діткам”, “Сироти”, “Вийшла з хати стара мати”). Твори про працю (“Швачка”, “Ковалева пісня”, “Честь тому”). Тема школи у поезіях “До школи”, “Трудівниця”. Образ селянської вчительки.

Леся Українка (1871 – 1913)

Дитинство поетеси (Леся Українка і Волинь). Збирання і видання творів усної народної творчості для дітей. Педагогічні погляди поетеси. Виховні ідеї підручника Лесі Українки “Стародавня історія народів”.

Цикл “В дитячій крузі”. Картини природи в поезіях “На зеленому горбочку”, “Вишеньки”, “Літо краснеє минуло”, “Мамо, іде вже весна”, “Тиша морська”, “Зоряне небо”, “Вечірня година”. Зв’язок з народною поезією. Вірш “Місяць ясененький” з циклу “Сім струн”. Близькість до народних колискових пісень. Громадянські мотиви у вірші “Тішся, дитино”.

Жанр літературної казки у творчості Лесі Українки. Казка “Біда навчить”. Цікавий сюжет, гумор, виразність мови. Інтерпретація сюжету про сірого горобчика Лесею Українкою, М.Горьким (“Воробьишко”), П.Караславовим (“Горобець-молодець”).

Казка “Лілея”. Соціальні контрасти у творі. Особливості композиції. Художній прийом сну – подорожі у казці.

“Казка про Оха-чудотвора”. Оригінальність фіналу твору. Образ талановитого ватажка, патріота в поемі “Роберт Брюс, король шотландський”. Виховне значення поеми для дітей. Тема служіння поета народу у “Давній казці”. Алегоричний характер казки “Про велета”. Біографії Лесі Українки, створені для дітей та юнацтва (“Дочка Прометея” М.Олійника, “Леся Українка” Л.Костенко, книга “Співачка досвітніх вогнів” – 1971).

Літературна премія імені Лесі Українки.

Михайло Коцюбинський (1864 – 1913)

Педагогічна діяльність письменника. Співпраця із журналом “Дзвінок”. Твори для наймолодших читачів – вірші “Наша хатка”, “Вечір”, повчальні оповідання “П’ять казочок”. Фольклорна основа казок “Хо”, “Завидющий брат”. Образи дітей в оповіданнях і новелах для дорослих “На віру”, “Андрій Соловейко”, “Лялечка”, “Дядько і тітка”, “Ціпов’яз”, “Подарунок на менини”.

Психологія і внутрішній світ у ранніх оповіданнях “Харитя”, “Ялинка”. Напруженість сюжету, роль пейзажу у змалюванні психологічного стану

героїв, образи дітей. Тема знедоленого дитинства в оповіданнях “Маленький грішник” (порівняння з творами А.Чехова “Ванька”, В.Короленка “Діти підземелля”, Д.Григоровича, Д.Маміна-Сибіряка).

Освітнє й виховне значення творчості М.Коцюбинського для дітей.

Уляна Кравченко (Юлія Шнайдер)(1860 – 1947)

Вплив І.Франка на літературну творчість У.Кравченко. Педагогічна діяльність поетеси. 25-літня співпраця письменниці із журналом “Дзвінок”. Вірші і ліричні оповідання І.Кравченко (загальна характеристика). Використання форми розмови з дитиною у творах. Огляд збірок “Проліски” (1921), “В дорогу” (1921), “Лебедина пісня” (1924), “Шелести нам, барвіночку” (1932).

Василь Стефаник (1871 – 1936)

Формування світогляду письменника під впливом навколишньої дійсності. Збірка “Синя книжечка”, “Камінний хрест”, “Дорога”. Типовість картин і характерів. Змалювання життя зубожілого селянства, долі дітей у новелах “Новина”, “Катруся”, “Злодія зловили”, “Діточа пригода”, “Кленові листки”.

Психологічна переконливість характеру й жахливого вчинку Гриця Летючого (“Новина”). Роль художніх деталей, порівнянь у творі. Ідейний зміст новели “Камінний хрест”, загальнолюдське в творі.

Своєрідна диалогія В.Стефаника – новели “Марія” і “Сини”. Образи матері-страдниці Марії і селянина Максима, які віддають своїх дітей боротьбі за визволення України. Образ Богоматері в новелах, його символічне значення.

Олександр Олесь (Олександр Іванович Кандиба) (1878 – 1944)

Найбільший поет-лірик України. Тема природи у ліриці для дітей (“Все навколо зеленіє”, “Ялинка”, “Веснянка”, “Снігурі”, “Над колискою”, “Весна”, “Сон”, “Від льоду до льоду”). Знайомство із світом природи, розвиток образного мислення у дітей. “Абетка” Олександра Олесея.

Використання фольклорних мотивів у казках поета. Віршовані п'єси “Солом'яний бичок”, “По дорозі в Казку”, “Ніч на полонині” (порівняння з “Лісовою піснею” Лесі Українки).

Тема історії рідного краю в поезіях “Печенізька облога Києва”, “Війна з татарами”, “Ярослав Осмомисл”, в поемі “Княжа Україна”.

Переклади казок В.Гауфа, “Пісні про Гайавату” Г.Лонгфелло.

Зв'язок творчості письменника з педагогічною діяльністю.

Степан Васильченко(1879-1932)

I період творчості С.Васильченка. Дитинство і життя школи в умовах царської Росії в оповіданнях “Дош”, “Неслухняний глечик”, “Витрішки”, “Кам'яний ангел”, “Дома”, “Віконце”, “Кам'яне царство”, “Басурмен”, “Свекор”. М'який гумор оповідань.

Твори С.Васильченка на шкільну тематику (“Над Россю”, “Осінній ескіз”, “На калиновім мості”, “Вечеря”, “Чарівний млин”). Утвердження гуманістичних начал освіти, відстоювання навчання рідною мовою, реалістичне зображення становища вчителів.

Повість “Циганка”. Відтворення картин життя психології учнів. Романтика дитячої дружби. Роль пейзажу у творі.

Цикл “Осетинські казки” (1911).

II (післяреволюційний) період творчості письменника. Образи дітей та вчителів в оповіданнях “Приблуда”, “Чайка”, “Червоний вечір”, у повістях “Талант”, “Авіаційний гурток”, “Олив'яний перстень”. Творче використання українського фольклору, класичної спадщини в творах С.Васильченка для дітей.

Повість “В бур'янах” (перша частина незакінченого роману про Т.Шевченка “Широкий шлях”).

Автобіографічна повість “Мій шлях”.

Особливості та умови розвитку новітньої української літератури

(Оглядові теми)

Особливості та умови розвитку української дитячої літератури в ХХ столітті. Багатство тематики, різноманітність жанрів творів дитячої літератури. Професійні дитячі письменники. Створення дитячого професійного театру. Видання дитячої книги, періодичні видання в Україні. Літературні премії за видатні твори для дітей.

Періодизація української дитячої літератури ХХ століття. I-й період – 1917 – 1934 рр. – період становлення і утвердження української дитячої літератури ХХ століття; II-й період – 1935 – 1956 рр. та III-й період – 1957 – 1990 рр. – періоди розвитку української дитячої літератури; IV-й період – з 1990 року – розвиток української дитячої літератури на сучасному етапі.

Огляд української дитячої літератури I періоду

Розвиток національного мистецтва в 20-30-і роки. Літературні дискусії 1925 – 1928 років про казку і фантастику в дитячій літературі. Казки П.Тичини “Івасик-Телесик” (1923), “Дударик” (1924), В.Поліщука “Бедрик-кумедрик та комашка-горупашка” (1926), І.Сенченка “Казка про Дуку Остапа, золоту кишеню та бідного наймита Лебеда” (1924). Кінець 20-х років – початок наступу на українську духовність, культуру, літературу. “Справа казки” 1929 р. Затримка розвитку жанру у зв’язку з позиціями українських педагогів (Київ, Харків).

I з’їзд письменників СРСР (1934): доповідь С.Маршака “Про велику література для малих”; I з’їзд письменників УРСР: Промова Н.Забіли на з’їзді про завдання української дитячої літератури. Прихід в дитячу літературу А.Головка, П.Панча, П.Тичини, М.Рильського, В.Сосюри, А.Малишка, О.Вишині, О.Копиленка, Ю.Смолича, В.Бичка, О.Донченка, Н.Забіли, І.Неходи, О.Іваненко, М.Трублаїні та інших.

Нові теми дитячої літератури: тема громадянської війни (“Сенька арсеналець” М.Терещенка, “Червона хустина” А.Головка – 1924, “Студені води” Д.Бедзика - 1930), тема праці, становлення нової школи і виховання

(“Дівчина з шляху” – 1922, “Інженери” – 1924 А.Головка; “Авіаційний гурток” – 1925, “Олив’яний перстень” – 1927 С.Васильченка, “До сонця” – 1926 Д.Бедзика); тема дитинства (цикли віршів про Ясю і Маринку Н.Забіли); доля безпритульних дітей і тема боротьби з безпритульністю, неписьменністю (“Приблуда” – 1922 С.Васильченка, “Педагогічна поема” А.Макаренка, “Дівчинка з шляху” – 1922 А.Головка, “Вуркагани” – 1927 І.Микитенка).

Зародження у II-й половині 20-х років пригодницької, науково-фантастичної літератури для дітей (“Сенчині пригоди” О.Копиленка, “Господарство доктора Гальванеску” та “Останній Ейджевуд” Ю.Смолича).

Розвиток поезії для дітей (вірші П.Тичини, В.Сосюри, М.Терещенка, Н.Забіли, Ю.Будяка, В.Поліщука, О.Донченка).

Створення дитячої драматургії і дитячого театру (Харківський театр юного глядача). П’єси В.Минка (“Ой у полі жито”, “Пастушкові пригоди”), О.Матвієнка, Д.Бедзика, О.Донченка, інсценівки для учнівських самодіяльних гуртків С.Васильченка.

Розвиток дитячої преси (журнали “Червоні квіти” (1923 – 1931, з 1931 року – “Піонерія”), “Жовтень” (1928 – 1941, з 1945 року – “Барвінок”), “Більшовиченята” (1925), “Тук-тук” (1929); газети “Юний спартак” (1922, пізніше – “Юний ленінець”), “На зміну” (1925; з 1945 року – “Зірка”), “Молодий пролетарій”, “Червоний юнак” та інші).

Організація видавництва “Всемирная литература” (1919 – 1927): видання кращих зразків світової літератури для дітей (книги Ч.Діккенса, В.Скотта, Д.Дефо, М.Твена, О.Пушкіна, В.Гюго, Л.Толстого, Стендаля, Г.Сенкевича та інших); видання творів вітчизняних класиків (Т.Шевченка, Марка Вовчка, І.Франка, Лесі Українки, М.Коцюбинського).

Огляд української дитячої літератури II періоду

Складні умови розвитку української дитячої літератури в 30-і роки. Відродження жанру літературної казки у 30-х роках (віршовані казки Н.Забіли, І.Неходи, природничі казки О.Іваненко). Розвиток жанру казки у 40-50-і роки (“Рукавичка”, “Сорока-білобока”, “Чарівна хустинка”, “Світолюб –

народний богатир” Н.Забіли, “Куди літав журавлик” О.Іваненко; “Казка про Суховія”, “Чотири вітри” П.Воронька, “Котигорошко” А.Шияна).

Провідні теми дитячої літератури: героїка громадянської війни та участь у ній підлітків (“Кулемет” – 1934 О.Донченка, “Син Таращанського полку” – 1937 П.Панча, “Перекоп” В.Бичка); тема будівництва та героїзму народу (“Шхуна “Колумб”, “Крила рожевої чайки” М.Трублаїні, “Особлива Далекосхідна” О.Донченка); тема навчання і виховання дітей у школі і сім’ї (“Щоденник”, “Шпаргалка”, “Школа над морем” О.Донченка; діалогія О.Копиленка “Дуже добре”, “Десятикласники”; “Порізана парта”, “Секрет”, “Гапочка” О.Іваненко; “Веселі школярі” В.Бичка); тема дитинства (твори для дошкільнят та молодших школярів – збірки Н.Забіли “Веснянки” – 1937, “Дві дівчинки” – 1939, “Нам весело жити” – 1940, “Приспівки” – 1941; В.Бичка “Я хоч невеличка” – 1938, І.Неходи “Моя книжка” – 1940; повість І.Багмута “Щасливий день суворовця Криничного” – 1948); тема війни (“Школяр”, “Українка”, “Дівчинка у вінку”, “Петрусь і Гапочка” Ю.Яновського; “Подарунок”, “Школа”, “Пошта прийшла” О.Іваненко; “Після бою” П.Панча, “Серце беркута” О.Донченка, вірші П.Тичини, В.Бичка; “Таємниця Соколиного бору” Ю.Збанацького, “Валя Котик” М.Познанської, “З Німеччини в Чернеччину” П.Воронька, “Ілонка” О.Гончара); доля дітей-сиріт (“Між добрими людьми” Ю.Збанацького, “Лісничиха” О.Донченка, “Рідні діти” О.Іваненко); тема праці (книга віршів М.Познанської “На рідній землі” – 1950, М.Стельмаха “Колосок до колоска”, “Жнива” – 1951, “Хата хлопчика-мізинчика” О.Копиленка, “Літо в Соколиному” Ю.Збанацького); історична тематика (повісті В.Таля “Любі бродяги” – 1927, “Незвичайні пригоди бурсаків” – 1929; Г.Бабенка “В тумані минулого” – 1927, “Люди з червоної скелі” – 1928; М.Горбаня “Козак і воєвода” – 1929; цикл романів і повістей О.Соколовського); тема боротьби за мир (вірші М.Рильського, Б.Чалого, Н.Забіли).

Поезія для дітей М.Рильського, П.Воронька, В.Бичка, М.Пригари, М.Познанської, Б.Чалого.

Поетичні жанри: віршовані казки і оповідання, пісня, марш, поема (В.Бичко, М.Пригара), балада (М.Пригара), легенда (В.Бичко). Використання фольклору у поетичних творах українських письменників.

Розвиток науково-фантастичного жанру в дитячій літературі (“Нащадки скіфів”, “Чудесний генератор”, “Аргонавти Всесвіту” В.Владка; “Глибинний шлях” М.Трублаїні, “Що було потім” Ю.Смолича), пригодницької літератури (твори М.Трублаїні, “Один у полі воїн” Ю.Дольд-Михайлика, “Марево” П.Загребельного).

Гумористичні твори О.Вишні. Смішинки, жарти, скоромовки, “билиці дяді Гриця” Г.Бойка, В.Бичка, І.Неходи, П.Воронька, “Весела книжечка” С.Олійника, “Упертий Гриць” Д.Білоуса.

Розвиток дитячого театру (“Івасик-Телесик” П.Тичини, “Котигорошко” А.Шияна, “Нескорена полтавчанка” П.Лубенського).

Прихід в дитячу літературу 40-50-х років П.Воронька, Ю.Збанацького, Б.Чалого, М.Познанської, Г.Бойка, Б.Комара, Л.Письменної, В.Бичка та інших.

Розвиток у літературі для малят жанрів літературної загадки, лічилки, пісні-гри.

Розвиток критики дитячої літератури в 30-50-і роки (статті з проблем дитячої літератури М.Горького, О.Білецького, Л.Кон). Недоліки дитячої літератури цього періоду: шаблон у побудові творів, проблема позитивного героя в дитячій літературі, мова художніх творів для дітей.

Тижні дитячої книги (щороку під час березневих канікул), літературні читання, творчі зустрічі дитячих письменників з школярами.

Загальний огляд літератури для дітей III періоду

Співдоповідь Н.Забіли “Про літературу для дітей та юнацтва” на IV з’їзді письменників УРСР (1959). Міжнародний симпозіум з дитячої літератури у Празі (1964). Розвиток критики дитячої літератури: видання альманаху “Весняні обрії”, літературно-критичного збірника (з 1976 року щорічника) “Література. Діти. Час”. Організація видавництва дитячої

літератури “Веселка” (1956). Премія імені Лесі Українки за кращі твори для дітей та юнацтва (з 1971).

Твори М.Стельмаха, О.Гончара, Ю.Мушкетика, Б.Олійника, М.Бажана, Д.Павличка, Є.Гуцала для дітей та юнацтва. Творчість О.Іваненко, Ю.Збанацького, П.Воронька, Г.Тютюнника, В.Близнеця, В.Ладижця, В.Кави, В.Нестайка для дітей.

Традиційні та нові теми і жанри в українській дитячій літературі: тема дитинства, твори про школу, розвиток жанру “шкільної повісті” (романи Ю.Збанацького, О.Гончара; повісті В.Кави, В.Близнеця, Б.Комара, М.Письменної, Г.Усача, В. Нестайка, О.Пархоменка, А.Дрофаня, Я.Стельмаха, А.Костецького та інших); тема науки, космонавтики (твори В.Бичка, П.Воронька, П.Загребельного; науково-фантастичні твори В.Бережного, І.Росоховатського, М.Дашкієва, А.Стася); віршовані казки В.Симоненка, Р.Чумака, літературні казки О.Пархоменка, В.Бичка, М.Письменної, Б.Чалого, Ю.Ярмиша, Ю.Чеповецького); тема історичного минулого (переспів народних дум – “Козак Голота” М.Пригари, повість М.Пригари “Михайлик – джура козацький” – 1969; тетралогія “Посол Ірус – Шайтана”, “Чорний вершник” В.Малика, його казки-легенди – “Микита Кожум’яка”); тема подвигу у роки Великої Вітчизняної війни (серія “Юні герої” у видавництві “Веселка” видається з 1966 року; повісті і оповідання В.Близнеця, Д.Міщенка, В.Кави, Г.Тютюнника та інших); твори, в яких створювався образ підлітка (Г.Тютюнника “Климко”, “Облога”; Ю.Збанацького “Кують зозулі”, “Сіроманець” і “Первінка” М.Вінграновського, “Звук павутинки”, “Женя і Синько” В.Близнеця, “Будь обережна, Марійко!” В.Кави тощо); тема боротьби за мир (книга “Вогненні барви” – 1978; твори Є.Гуцала, Г.Тютюнника, В.Близнеця, Д.Міщенка, Б.Комара, В.Кави); тема природи (твори Є.Гуцала, Г.Тютюнника, А.Давидова).

Поезія для дітей М.Пригари, М.Сингаївського, М.Познанської, Л.Забашти, Л. та Т.Коломієць, Г.Бойка, А.Костецького, Л.Лежанської.

Гумористичні та сатиричні віршовані оповідання Д.Білоуса, В.Ладижця.

П'єси В.Нестайка (“Робінзон Кукурузо”, “Вітька Магеллан”), Ю.Чеповецького, Я.Стельмаха і драматичні поеми П.Воронька, Н.Забіли, А.Шияна, М.Пригари, Г.Усача, Б.Чалого.

Науково-популярна література для дітей (“Билиці з дивокраю” П.Ловецького, “Цікаве про тварин” О.Гадзяцького, “Земля і небо” О.Волкова, “Золоті сторінки кіно” Б.Крижанівського).

Українська дитяча література на сучасному етапі

Проблематика сучасної української літератури. Різноманітність жанрів у сучасній літературі. Повернення творів письменників, раніше заборонених. Включення в літературу творів письменників діаспори (Б.Чіп).

Твори А.Дімарова, А.П.Висоцького, А.Костецького, М.Вінграновського, М.Магери, В.Нестайка, Г.Усача, Й.Струцюка, Я.Стельмаха, А.Давидова для дітей.

Сучасна літературна казка та казкова повість (П.Воронько, А.Дімаров, Ю.Ярмиш, Я.Стельмах, Б.Чалий, В.Нестайко).

Твори пригодницького характеру (романи Р.Самбука, В.Кашина у юнацькому читанні), науково-фантастичні (М.Дашкієва), детективні (драматичні детективи В.Нестайка), історичні твори (В.Малика).

Драматичні твори для дітей та юнацтва В.Нестайка, Ю.Чеповецького, Я.Стельмаха.

Сучасна українська критика дитячої літератури (статті В.Бичка про традиції і новаторство в казках П.Тичини, поезії П.Воронька для дітей, “Юним друзям моїм”, “Критерій – вимогливість”, “Епоха, діти, література”, літературний портрет Н.Забіли; статті Ю.Ярмиша).

Тематика творів для дітей.

Тема охорони природи в оповіданнях “Хто ти?”, “Запах кропу”, “Олень Август”, “Лось” Євгена Гуцала та “Лідер” Леоніда Смілянського. Екологічні

проблеми у творах Володимира Бровченка “Два хлопчики”, “Бесіди з внучкою про хліб” та Анатолія Давидова “Рятували Конотоп”.

Монографічні теми

Марійка Підгірянкa (М.О.Ленерт) (1881 – 1963)

Педагогічна діяльність письменниці (твори, які вміщені в читанках, букварях, шкільних хрестоматіях). Різноманітність поетичних жанрів, в яких працювала Марійка Підгірянкa: вірші, загадки, пісні. Збірка “Безконечні казочки”, “Граї, бджілко”, “Ростіть великі”. Пейзажна лірика поетеси (“Ліс”, “Смерічка”). Художнє зображення змін природи у вірші “Співачка про місяці”.

Павло Тичина (1891 – 1967)

Твори поета, які перейшли у дитяче читання: тема боротьби за волю України у поемах “Як упав же він з коня”, “Пам’яті тридцяти”, літературні портрети Г.Сковороди, Т.Шевченка, І.Франка, М.Коцюбинського, О.Пушкіна. Книжки П.Тичини для дітей “Івасик-Телесик” (1929), “Ку-ку” (1934), “Лідка” (1940), “Слава Батьківщині” (1951), “Музичний ранок в консерваторії” (1955) та інші. Поема “Сирітка” (1943). Засоби контрасту, особливості поетичної мови.

Основні жанри творів поета для дітей: ліричні вірші, поетичні мініатюри, віршовані оповідання, казки, поеми. Збірка “Сонячні кларнети” (1918). Картини рідної пригоди у поезіях (“А я у гай ходила”, “Хор лісових дзвіночків”, “Гаї шумлять”, “Лідка”, “Вийшла мати з дітьми в поле”). Художні особливості, мелодійність, ліризм творів.

Казки “Івасик-Телесик” (1923), “Дударик” (1924). Використання фольклорних мотивів, багатство фантастики, оригінальність казок.

Переклади П.Тичини з російської – байок І.Крилова, віршів і казок О.Пушкіна, В.Жуковського, С.Маршака, з вірменської поезії О.Туманяна, С.Капутікян, з білоруської – вірші Я.Купали, з болгарської – поезій Х.Ботева, з єврейської – віршів Л.Квітко, з осетинської, польської та ін. мов.

Максим Рильський (1895 – 1964)

Поезія М.Рильського у дитячому читанні. Педагогічний досвід поета. Збірки “День ясний” (1948), “Урожай” (1950), “Квіти друзям” (1954), “Вірші” (1954), “Вам, щасливі діти” (1975, посмертна). Твори про дитинство, школу, про природу (“Веснянки”, “Пісня про ялинку”, “Білі мухи”, “Дощ”, “Шпаки”, “Літо”, “Весна”, “Школярці”). Тема Великої Вітчизняної війни, боротьби за мир у творах “Мати”, “Колискова”, “Хлопчик”, “За мир”, “За дітей”. Возвеличення творчої праці хліборобів (“Пісні”, “Розмова з другом”, “Спасибі”, “Квіти друзям”, “Засівна пісня”, “Травнева пісня”). Тема Батьківщини у вірші “Солов’ям України”.

Переклади М.Рильського творів для дітей з російської – казок і віршів О.Пушкіна, казок В.Жуковського (“Казка про Івана-царевича та сірого вовка”), П.Єршова (“Горбоконики”), В.Одоевського (“Мороз Іванович”, “Містечко в табакерці”), К.Чуковського, І.Маршака, поезій Ф.Тютчева, з німецької – твору Й.Гете “Рейнеке – Лис”; з польської, французької мов.

Андрій Головка (1897 – 1972)

Події громадянської війни, образи дітей у зображенні автора в оповіданнях “Пилипко” та “Червона хустина” (1923). Майстерність композиції і сюжету, роль пейзажу у відтворенні внутрішнього стану маленьких героїв. Розкриття дитячої психології в оповіданнях “Товариш” (1923), “Дівчинка з шляху” (1922). Тема сирітства, безпритульності у оповіданні “Дівчинка з шляху”. Тема праці в оповіданні “Інженери” (1924). Повість “Зелені серцем” (1924). Образи селянських дітей, відображення їхнього потягу до освіти. Ліризм та оптимізм твору.

Олександр Копиленко (1900 – 1958)

Активна участь письменника у створенні української дитячої літератури ХХ століття. Аналіз збірки “Сеньчині пригоди” (1926). Відображення у творах О.Копиленка життя дітей (збірки “Сонячний ранок” – 1949, “Подарунок” – 1956). Морально-етична проблематика в оповіданнях “Порізана парта”, “Секрет”, “Воликове нещастя”. Оповідання про відбудову

міст і сіл, про вибір майбутньої професії, про дружбу (“Хата хлопчика-мізинчика”, “У нашому домі”, “Адмірал”). Тема захисту природи у збірці природничих оповідань “Як вони поживають” (1934, 1948, 1961). Форма розповіді від першої особи – доброго знавця природи – у оповіданнях циклу.

Твори О.Копиленка для молоді на тему школи, виховання, сім’ї (“Друзі” – 1928, діалогія “Дуже добре” – 1936, “Десятикласники” – 1938). Розвиток жанру “шкільної повісті” у творчості письменника.

Олесь Донченко (1902 – 1954)

Поетичні, прозові, драматичні твори письменника. Жанр “шкільної повісті” у творчості О.Донченка. Тема дружби і виховання дітей, тема школи у повістях “Школа над морем” (1937), “Лісничиха” (1947), романі “Золота медаль” (1954). Проблема подвигу у повісті “Школа над морем”. Пригодницький сюжет повістей “Школа над морем”, “Батьківщина”, “Карафут”. Вирішення проблеми “людина і природа” у повісті “Лісничиха”. Порівняльний аналіз твору О.Донченка та “Комори сонця” (1945 – 1946) М.Пришвіна.

Оповідання для дітей молодшого шкільного віку (“Галаганчик” – 1936, “Золоте яєчко” – 1954, “Голубий гвинтик” - 1950). Майстерність автора у змалюванні подій і характерів, глибоке розкриття своєрідності дитячої психології, проблеми становлення дитячих характерів (оповідання “Кулемент”, “Боягуз”, “Щоденник”, “Галаганчик”).

Наталя Забіла (1903 – 1985)

Родина Н.Забіли та її вплив на формування характеру та становлення письменниці. Багатство жанрів і тематики творів Н.Забіли.

Казки для наймолодших читачів (“Сорока-білобока”, “Приспівки”). Переказ народних казок (збірка віршованих казок “Під дубом зеленим”). Використання сюжетів та образів з фольклору (збірка “Золота гора” – 1966, казки “Світолюб – богатир”, “Казка про яблучко, срібну мисочку та сміливу хвору дівчинку”).

Тема дитинства у творчості Н.Забіли (збірка “Ясоччина книжка” – 1934, “Про дівчинку, яка всього боялась”, “Про дівчинку Маринку”, повість “Катруся вже велика” тощо).

Тема природи у творах письменниці (цикл віршів “Дванадцять місяців”, поема “Прогулянка до лісу”).

“Весела абетка” – енциклопедія для маленьких читачів.

Драматичні твори Н.Забіли (фантастична п’еса “Перший крок” – 1968, драматична поема “Троянові діти” – 1971). Використання історичних фактів, легенд про засновників Києва у поемі “Троянові діти”.

Гумор у творах української письменниці.

Переклади Н.Забіли з російської мови – казок О.Пушкіна, творів М.Некрасова, Л.Толстого, К.Чуковського, С.Міхалкова, О.Благініної, А.Барто, З.Александрової та інших. Переклад п’єси-казки С.Маршака “Дванадцять місяців”. Образ природи в казці. Контрастне змалювання образів двох сиріт-Пасербиці та Королеви.

Н.Забіла – критик дитячої літератури та публіцист (розвиток письменницею в українській дитячій літературі жанру віршованого нарису).

Іван Багмут (1903 – 1975)

Науково-художні твори письменника (“Подорож до Небесних гір” – 1930, “Преріями та джунглями Біробіджана” – 1931, “Карелія” – 1933). Розвиток жанру подорожнього нарису у перший період творчості І.Багмута. Оповідання для молодших школярів “Шматок пирога” (1957), “Злидні” (1958), “Тихий”; повісті для підлітків та юнацтва “Щасливий день суворовця Криничного” (1948), “Блакитне плесо” (1959). “Пригоди чорного kota Лапченка, описані ним самим” (1964), “Життєпис слухняного хлопця” (1968). Цікаві сюжети, теплий гумор у творах письменника.

Микола Трублаїні (1907 – 1941)

Майстер пригодницького жанру. М.Трублаїні – глибокий знавець Півночі. Відтворення життя і побуту народів Далекої Півночі і Арктики в північних оповіданнях, “Крила рожевої чайки”, “Хатина на кризі” та повісті

“Лахтак” (1935). Образи вольових та сміливих людей. Пригодницькі сюжети повістей і оповідань “Шхуна “Колумб” (1938 – 1940), “Берег невідомого острова”, “Мандрівники” (1938). Оповідання та казки для юних читачів “Волохан”, “Пустуни на пароплаві”, “Про дівчинку Наталочку та сріблясту рибку”, “Мандри Закомарика”.

Оксана Іваненко (1905 – 1997)

Педагогічна діяльність О.Іваненко. Жанрова розмаїтість творчості письменниці (казки, оповідання, нариси, повісті, романи, кіносценарії, спогади). Науково-природничі казки О.Іваненко (збірка “Лісові казки” (1934). Своєрідність використання фольклорних мотивів, новаторство казок письменниці. Традиції Л.Толстого, К.Ушинського, Д.Маміна-Сибіряка, В.Біанкі у збірці “Лісові казки”. Оригінальність сюжетів, форм, образів казок із збірки “Великі очі” (1936). Аналіз казки “Сандалики, повна скорість!”

Оповідання й повісті О.Іваненко про дітей і для дітей. Атмосфера дитинства у циклі оповідань “У першому класі” (1939). Тема “війна і діти” у збірках оповідань “Пошта прийшла” (1943), “Таємниця” (1945). Тема героїзму, малої Батьківщини в оповіданні “Школа”.

Тема знедоленого дитинства, дитинства, опаленого війною, у повісті “Рідні діти” (1951).

Загальна характеристика повісті “Великий шум” (1967).

Історико-біографічні твори О.Іваненко для дітей про Гарібальді, А.Чехова, М.Заньковецьку, про І.Федорова (повість “Друкар книжок небачених” – 1947), про Т.Шевченка (“Маленьким про великого Тараса” – 1963, роман “Тарасов шляхи” – 1931 –1961); для молоді про Марка Вовчка (роман “Марія” – 1973), про Г.К.Андерсена (оповідання “Черевички”, “Паличка казкаря”), про Б.Хмельницького (однойменний нарис).

Переклади О.Іваненко з російської – творів В.Короленка, Д.Маміна-Сибіряка, Л.Толстого, П.Бажова, А.Гайдара, М.Пришвіна, В.Біанкі; з датської – казок Г.К.Андерсена; з німецької – казок братів Грімм.

Марія Пригара (1908 – 1983)

Тематика лірики М.Пригари. Вміння поетеси у поезіях та оповіданнях живо і цікаво розповісти про звичайне і веселе в житті дітей (“Школярі” – 1949, “Одна сім’я” – 1955, Двотомник вибраних творів – 1978 – 1979). Віршовані казки “Горобчик-розбишака”, “Гриць і мавпа”.

Звернення до історії українського народу в творчості М.Пригари. Переспів українських народних дум (“Козак Голота” – 1966, “Маруся Богуславка”). Історична повість “Михайлик – джура козацький” (1969). Оспівування патріотизму, героїчного духу українського народу.

Платон Воронько (народ. 1913)

Збірки для дітей “Читаночка” (1951, 1969), “Малятам-соколятам” (1955). Віршовані оповідання “Ярик-школярник”, “Помагай”, “Вівчарик”. Традиції дитячого фольклору у поезіях П.Воронька. Тема природи у збірці “Сніжна зіронька горить” (1971): “Перший сніг”, “Віночок”, “Казка про рукавичку, Ялиночку і кожушок”, “Дід Мороз і Весна”. Гумор у творах поета, жива, образна мова. Аналіз віршів “Люблю я ліс”, “Пахне хліб”, “Солодка вода”, “Школа батьків”. Казки і поеми П.Воронька (“Лісовий гомін”, “Лісова казка”, “Казка про Суховія”, “Чотири вітри”, “Казка про Чугайстра” – 1957).

Юрій Збанацький (народ. 1914)

Учитель, партизанський командир, письменник. Жанрове розмаїття творчості Ю.Збанацького (романи, повісті, оповідання, казки, п’єси, кіносценарії, статті, нариси). Тема героїзму українського народу у роки Великої Вітчизняної війни (повість “Таємниця Соколиного бору” – 1948, “Лісова красуня” – 1955, “Між добрими людьми” – 1955). Образи юних партизанів. Пригодницький характер сюжетів та психологізм оповідань для молодших школярів (збірки “Крилатий гонець” – 1953, “Ласунка” – 1957, “Гвардії Савочка” – 1968). Оповідання та казки про тварин і природу (“Дике козеня”, “Розумний шпак”, “Чого сміялися рибки”, “Дикун”, “Лелеки”).

Шкільна проблематика у творчості Ю.Збанацького. Тема відбудови народного господарства у мирні часи, зображення поведінки, характеру,

почуттів дитини, динамічність сюжету, локанічність мови повістей “Літо в Соколиному бору” (1953), “Курячий бог” (1966), “Морська чайка” (1959). Мотив втечі у повісті “Курячий бог”. “Романи виховання” – “Малиновий дзвін” (1958), “Хвилі” (1967), “Кують зозулі” (1975). Тема становлення майбутнього громадянина у романах.

Марія Познанська (народ. 1917)

Основні мотиви поезії М.Познанської. Вірші для молодших школярів (“На рідній землі” – 1950, “Де сонце і квіти”, “Щоб ти був щасливий” (1977). Роль художньої деталі у творах. Тема природи у збірці “Асканія Нова” (1954). Тема праці в ліриці М.Познанської (“Кравець”, “Старий садівник”, “Хлібороби”, “Чим пахне коровай”). Документальна основа творів на історичну тематику (“Фортеця над Дніпром” – 1977, “Жоржини цвітуть” – 1970).

Дмитро Павличко (народ. 1929)

Краса рідної землі у казці “Золоторогий олень” (1970). Використання форми сюжетної пісні-розповіді. Фольклорний образ сонця у вірші “Де найкраще місце на землі”. Книжки для дітей “Дядько Дош” (1971), “Смерічка” (1982), “Плесо” (1984). Аналіз віршів “Смерека”, “Птиця”, “Пішачок”, “Добрий день”, “У дитячій серці жила Україна”. Поетичність, образність мови творів Д.Павличка.

Літературний портрет “Антуан де Сент-Екзюпері”.

Володимир Ладизець (народ. 1924)

Поєднання гумору та лірики у творах для дітей (збірки “Сопілка” – 1953, “Трембіта” – 1974, “Сонце над Верховиною” – 1979). Зображення краси праці у віршах “Гуцулик”, “Біля нашого села”. Пейзажна лірика для дітей (“Осінь у Карпатах”, “У садочку абрикоси”). Гумористичний вірш “Ой, болить у мене зуб”. Повість для дітей “Кришталеві палаци” (1963).

Дмитро Білоус (народ. 1920)

Гумористичні та сатиричні віршовані оповідання для дітей (“Пташині голоси” – 1956, “Упертий Гриць” – 1959, “Веселий Кут” – 1973, “Лікарня в зоопарку” – 1962).

Богдан Чалий (народ. 1924)

Тематика лірики Б.Чалого. Тема природи і дитинства в поезіях “Весна”, “Новорічна казка”, “Першого вересня”. Жанр літературної казки у творчості письменника (“Про відважного Барвінка і коника Дзвоника” – 1958, трилогія “Сто пригод Барвінка і Ромашки” – 1973, “Барвінок у школі” – 1974). Народні традиції, фантастика і сучасність у казковій трилогії Б.Чалого. Оригінальність сюжетів, гумор казок.

Публіцистика Б.Чалого.

Григор Тютюнник (1931 – 1980)

Глибоке знання внутрішнього світу дитини, повага до її почуттів (“Климко” – 1976, “Облога”). Тема навчання і праці учнів ремісничого училища у творі “Вогник в степу” Драматизм подій, яскраві дитячі образи. Зображення облагороджуючого впливу природи на людей (“Лісова сторожка” – 1971, “Бушля”, “Ласочка”). Поетичність розповіді, стислі та влучні характеристики героїв творів.

Віктор Близнець (1933 – 1981)

Тематика дитячих творів В.Близнеця. Психологічні характеристики героїв у творі “Ойойкове гніздо”. Світ фантастики у казковій повісті “Земля світлячків” (1979). Світ дитинства у повістях “Звук павутинки” (1970), “Женя і Сенько” (1974). Співвідношення фантастики і реальності, ліризм повістей. Яскраві дитячі образи в оповіданні “Свято мого дитинства”.

Переклад з давньоруської мови та переказ для дітей літопису “Повість минулих літ” (1980).

Віктор Кава (народ. 1937)

Психологічний підхід до зображення дитячих образів (“Жито за хатою”). Перемога добра, ліризм і драматизм в оповіданнях і повістях, що

увійшли до книжок “Прогуляний день” (1963), “Маркіян”, “Історія одного велосипеда” (1964), “Троє і весна” (1985).

Документалізм повісті “Червона вулиця” (1969)

Всеволод Нестайко (народ. 1930)

Жанрова розмаїтість творів письменника.

Літературні повісті-казки В.Нестайка про життя сучасної школи, про веселі учнівські пригоди, про виховання почуття товарищескості та взаємодопомоги (“Пригоди Журавлика” – 1979, “В Країні Сонячних Зайчиків” – 1959, “Пригоди їжачка Колька Колючки та його вірного друга і однокласника зайчика Косі Вуханя”, “Казка про Жар-Птицю, про братів-чарівників, про Веселицю Прекрасну та її сестер”, “Незвичайні пригоди в лісовій школі”). Збірки оповідань “Космо-Натка” (1963), “Пригоди Грицька Половинки” (1978).

Пригодницькі гумористичні повісті та романи “Загадка старого клоуна”, “Пригоди Робінзона Кукурудзо” (1964), “Незнайомиць з тринадцятої квартири” (1966), “Таємниця трьох невідомих” (1970). Засоби комізму, використання комедійних ситуацій у творах.

Трилогія “Тореадори з Васюківки” (загальний огляд).

Жанр “шкільної повісті” у творчості письменника (“Одиниця з обманом”, “П’ятірка з хвостиком”).

Драматичні детективи В.Нестайка (“Вітька Магеллан”, “Засідання комісії у справах неповнолітніх з перервою на 15 хвилин”, “Пересадка серця”, “Слідство триває” та інші).

Екранізація творів письменника (“Тореадори з Васюківки”, “Одиниця з обманом”).

ПРОМІЖНИЙ КОНТРОЛЬ: ТЕСТУВАННЯ

Термінологія

Змістовий модуль 1.

Дитяча література, специфіка, джерела; дитячий фольклор, легенди, перекази, скоромовки, колискові, лічилки, забавлянки, пісні, прислів'я, приказки, казки; давня література.

Змістовий модуль 2.

Сюжет, композиція, тема, ідея, позасюжетні елементи, епілог, пролог, відступи, описи, епос, роман, повість, оповідання, новела, поема, байка, драма, трагедія, комедія, лірика, пейзажна лірика, філософська лірика, інтимна лірика, громадянська лірика; фольклор народів світу, міфи, епоха Відродження, віршовані азбуки, «низькі» теми і образи, фантастика і реалізм казок, нарис.

Змістовий модуль 3.

Нова дитяча література, тенденції розвитку, літературна казка, фольклорні мотиви, автобіографічні твори, дитячі журнали, дитяча періодика, історичні твори, літературна критика.

Змістовий модуль 4.

Новітня література, періодизація, пригодницька література, науково-фантастична література, театр, інсценівка, видавництво, віршована казка, природнича казка, баллада, гумористичні твори, смішинки, жарти, билиці, літературні загадки, літературні лічилки, літературні пісні-ігри, шкільна повість, гумористичні та сатиричні віршовані оповідання, драматична поема, казкова повість.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1.

Вступ. Зародження і розвиток дитячої літератури

Тема 1. Основні риси дитячої літератури

Тема 2. Основи теорії літератури

Тема 3. Усна народна творчість

Тема 4. Давня українська література

Змістовий модуль 2.

Історія розвитку української дитячої літератури

(Період нової літератури)

Тема 5. Зарубіжна дитяча література

Тема 6. Тема дитинства в новій українській дитячій літературі (XIX ст.)

Тема 7. Українська літературна казка XIX ст.

Тема 8. Школа і виховання у творах нової літератури (XIX ст.)

Змістовий модуль 3.

Історія розвитку української дитячої літератури

(Період новітньої літератури)

Тема 9. Особливості та умови розвитку новітньої української літератури

Тема 10. Періодизація української дитячої літератури XX ст

Тема 11. Пригодницька література для дітей (XX ст.)

Тема 12. Українська літературна казка XX ст.

Тема 13. Гумористичні твори для дітей періоду новітньої літератури (XX ст.)

Змістовий модуль 4.

Жанрова специфіка української дитячої літератури новітнього періоду

Тема14. Різноманітність жанрів і тем новітньої української дитячої літератури (XX ст.)

Тема15..Жанр шкільної повісті у новітній дитячій літературі (XX ст.)

Тема16.Творчість волинських письменників для дітей

Тема17.Українська дитяча література на сучасному етапі

Тема18.Сучасна дитяча періодика

5. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Змістовий модуль 1. Зародження і розвиток дитячої літератури

Тема 1: Основні риси дитячої літератури

1. Джерела дитячої літератури.
2. Виникнення і розвиток її.
3. Дитяча література — знаряддя виховання підростаючого покоління
4. Специфіка дитячої літератури.

Література:

1. Білецький Д.М., Ступак Ю.Г. *Українська дитяча література.* – К., 1963.
2. Кіліченко Л.М., Леценко П.Я., Проценко І.М. *Українська дитяча література.* – К., 1979.
3. *Українська дитяча література./ За ред. Л.Кіліченко.* – К., 1984.
4. Кіліченко Л.М. *Українська дитяча література.* – К., 1988.
5. *Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів.* – К., 1969.
6. *Веселка. Антологія української дитячої літератури: В 3-х т.* – К., 1984.
7. *Весняні обрії: Зб. статей з питань дитячої літератури.* – К., 1968.
8. *Весняні обрії: Літературно-критичний альманах.* – К., 1969, 1971, 1972.
9. *Література. Діти. Час: Зб. літературно-критичних статей про дитячу літературу.* – К., 1969 (та ін. роки видання).

Тема 2: Основи теорії літератури

1. Вступ. Поняття про пропедевтику.
2. Відомості про художній твір.
3. Літературні роди та жанри.
4. Основи віршування.
5. Мова художнього твору:

Література:

1. Бандура О.М. Теорія літератури. –К., 1967.
2. Бандура О. Мова художнього твору. –К., 1964.
3. Волинський П.К. Основи теорії літератури. –К., 1967.
4. Задорожня С., Бернацька Н. Українська література (Запитання і відповіді): Посібник. Серія "Alma Mater". –К., 1996.
5. Лесин В.М., Пулинець О.С. Словник літературознавчих термінів. –К., 1965.
6. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т.Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. –К.: ВЦ "Академія". 1997. 752 с. (Nota bene)/
7. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник/за наук. редакцією О.Галича.- К. 2001.

Тема 3: Усна народна творчість

1. Ідейно-художній рівень і виховне значення фольклору.
2. Поняття про дитячий фольклор. Збирання й вивчення його.
3. Класифікація дитячого фольклору.
4. Усна народна творчість народів світу.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. Дитяча література. – К., 1967.
2. Дитячий фольклор / Упоряд. і передм. Т.Довженко. – К., 1986.
3. Войтович В. Сокіл – рід. Легенди та міфи стародавніх українців. – Рівне, 1997.
4. Давидюк В.Ф. Українська міфологічна легенда. – Львів, 1992.
5. Франко І.Я. Байка про байку. Передмова до збірки казок "Коли ще звірі говорили" // Франко І. : У 20-ти т. – Т. 4. – К., 1950.
6. Марченко Н. Школа наших далеких предків: Давня література виховання // Література. Діти. Час. – 1989. – Вип. 14. – С. 145 – 151.

Тема 4: Давня література

1. Історія розвитку української дитячої літератури 15—18ст.
2. Витоки і джерела дитячої літератури на Україні.
3. Перші друковані книги для дітей.
4. Перекладна література в дитячому читанні.
5. Твори Г.Сковороди для дітей та юнацтва.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. *Дитяча література*. – К., 1967.
2. Білецький Д.М., Ступак Ю.Г. *Українська дитяча література*. – К., 1963.
3. Кіліченко Л.М., Леценко П.Я., Проценко І.М. *Українська дитяча література*. – К., 1979.
4. *Українська дитяча література.*/ За ред. Л.Кіліченко. – К., 1984.
5. Кіліченко Л.М. *Українська дитяча література*. – К., 1988.
6. *Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів.* – К., 1969.

Змістовий модуль 2. Історія розвитку української дитячої літератури

(Період нової літератури)

Тема 5. Зарубіжна дитяча література

1. Вступ.
2. Розвиток зарубіжної літератури 17-18 ст. Творчість Ш. Перро.
3. Творчість російських письменників.
4. Творчість зарубіжних письменників 19-20ст.

Література:

1. *Зарубежная детская литература / Сост. Е.Зубарева.* - М., 1979.
2. *Брандис Е. От Эзопа до Дж.Родари. Зарубежная литература в детском и юношеском чтении.* – М., 1980.

3. *Зарубежная детская литература для детей и юношества: В 2-х частях.* – М., 1989.

4. *Шаров А. Волшебники приходят к людям.* – М., 1985.

5. *Брауде Л. Скандинавская литературная сказка.* – М., 1973.

Тема 6. Тема дитинства в новій українській дитячій літературі (XIX ст.)

1. Виникнення і розвиток дитячої літератури на Україні.

3. Дві основні тенденції розвитку української дитячої літератури в 19 ст.

4. Використання фольклорних мотивів у художніх творах для дітей.

5. Основні жанри дитячої літератури 19 ст.

6. Творчість Т.Г.Шевченка.

7. Активна участь українських письменників (М.Вовчка, Л.Глібова, П.Грабовського, М.Коцюбинського, Олени Пілки, П.Мирного, В.Стефаніка, Лесі Українки у створенні і розвитку української дитячої літератури.

8. Перекладницька діяльність українських письменників для дітей.

Література:

1. *Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. Дитяча література.* – К., 1967.

2. *Кіліченко Л.М. Українська дитяча література.* – К., 1988.

3. *Білецький Д.М., Ступак Ю.Г. Українська дитяча література.* – К., 1963.

4. *Кіліченко Л.М., Лещенко П.Я., Проценко І.М. Українська дитяча література.* – К., 1979.

5. *Українська дитяча література./ За ред. Л.Кіліченко.* – К., 1984.

6. *Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів.* – К., 1969.

7. *Веселка. Антологія української дитячої літератури: В 3-х т.* – К., 1984.

8. *Весняні обрії: Зб. статей з питань дитячої літератури.* – К., 1968.

9. *Весняні обрії: Літературно-критичний альманах.* – К., 1969, 1971, 1972.

Тема 7. Українська літературна казка XIX ст.

1. Казки Марка Вовчка.
2. Жанр літературної казки у творчості І. Франка.
3. Казки Олени Пчілки.
4. Жанр казки у творчості Лесі Українки (аналіз казок “Лелія”, “Біда навчить” та інших).

Література:

1. Білецький Д.М., Ступак Ю.Г. *Українська дитяча література.* – К., 1963.
2. Кіліченко Л.М., Леценко П.Я., Проценко І.М. *Українська дитяча література.* – К., 1979.
3. *Українська дитяча література.* / За ред. Л.Кіліченко. – К., 1984.
4. Кіліченко Л.М. *Українська дитяча література.* – К., 1988.
5. *Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів.* – К., 1969.
6. *Веселка. Антологія української дитячої літератури: В 3-х т.* – К., 1984.
7. *Весняні обрії: Зб. статей з питань дитячої літератури.* – К., 1968.
8. *Весняні обрії: Літературно-критичний альманах.* – К., 1969, 1971, 1972.
9. *Література. Діти. Час: Зб. літературно-критичних статей про дитячу літературу.* – К., 1969 (та ін. роки видання).
10. Мірошниченко Л. *Олена Пчілка про світ дитини // Берегиня.* – 1999. - № 3. – С. 3 – 8.

Завдання: Проаналізувати (на вибір) одну казку І Франка і казку «Біда навчить» Лесі Українки.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. *Дитяча література*. – К., 1967.
2. Семенюк Г. *Обрії драматургії для дітей // Література. Діти. Час*. – К., 1983. – Вип. 8. – С. 131 – 140.
3. Неділько В. *Виднокола наукової фантастики для дітей // Література. Діти. Час*. – К., 1987. – Вип. 12. – С. 42 – 48.
4. Кравченко Т. *Любимый батард (О детских детективах) // Литературная газета*. – 1996. – 20 ноября. – С.4.
5. *Українські радянські письменники – лауреати Республіканської літературної премії імені Лесі Українки // Література. Діти. Час*. – К, 1981. – Вип. 6. – С. 80 – 91.
6. Моренець В. *Великий “малий” світ // Дніпро*. – 1986. - № 7. – С. 116 – 122.
7. Чайковський Б. *Батьки і діти (Проблеми розвитку національної літератури для дітей) // Літературна Україна*. – 1998. – 31 грудня. – С.8.
8. Близнец В. *Не только каникулы (О воспитательной роли украинской художественной литературы для детей и юношества) // Детская литература*. – 1984. - № 9. – С. 24 – 26.

Тема8. Школа і виховання у творах нової літератури (XIX ст.)

1. Виховання і школа в творах Б.Грінченка (“Дзвоник”, “Панько”, “Украла”).
2. Твори про дітей і для дітей Панаса Мирного (“Морозенко”, “Пригода з “Кобзарем”).
3. Світ дитини у творах І.Франка “Трицева шкільна наука”, “Олівець”, “Красне писання”. Автобіографічні оповідання “Малий Мирон”, “У кузні”.
4. Психологія і внутрішній світ дитини у творах М.Коцюбинського “Харитя”, “Ялинка”, “Маленький грішник”.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. *Дитяча література*. – К., 1967.
2. Кіліченко Л.М. *Українська дитяча література*. – К., 1988.

3. Проценко І.М. Твори Марка Вовчка для дітей // Українське літературознавство. – Вип. 29. – Львів, 1974. – С. 64 – 74.
 4. Неділько Г. Твори Л.Глібова для дітей // Література. Діти. Час. – К., 1981. – Вип. 6. – С. 121 – 128.
 5. Маляренко Л. Дитячим світ у творах І.Франка // Початкова школа. – 1981. - № 8. – С. 55 – 59.
 6. Хропко П. Світ дитини в автобіографічних оповіданнях І.Франка // Література. Діти. Час. – Вип. 6. – К., 1981. – С. 111 – 120.
 7. Хропко П. Гуманістичний пафос дитячих оповідань Б.Грінченка // Література. Діти. Час. – Вип. 12. – К., 1987. – С. 69
 8. Островська В. Павло Грабовський і дитяча література // Бібліотекознавство і бібліографія. – Вип. 3. – 1966.
 9. Кравецька О.Д. Леся Українка і література для дітей // Українське літературознавство. – Вип. 15. – Львів, 1972. – С. 23 – 38.
 10. Вітренко Р. Твори Лесі Українки для дітей // Українська мова і література в школі. – 1978. - № 8. – С. 56 – 63.
 11. Таранюк Т. Леся Українка – дітям // Початкова школа. – 1998. - № 2. – С. 19.
 12. Майоров В. Твори М.Коцюбинського для дітей і про дітей // Українська мова і література в школі. – 1979. - № 2. – С. 21 – 31.
- Завдання:** Зробити ідейно-художній аналіз творів (на вибір) Марка Вовчка, І.Франка, Лесі Українки, Б.Грінченка та М. Коцюбинського.

Змістовий модуль 3. Історія розвитку української дитячої літератури

(Період новітньої літератури)

Тема 9. Особливості та умови розвитку новітньої української літератури

1. Період становлення і утвердження новітньої української дитячої літератури
2. Багатство тематики, різноманітність жанрів творів дитячої літератури.
3. Нові теми дитячої літератури.
4. Зародження пригодницької, науково-фантастичної літератури.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. *Дитяча література*. – К., 1967.
2. Кіліченко Л.М. *Українська дитяча література*. – К., 1988.
3. Іванюк С. *Історія прекрасної заложниці (Про розвиток літератури для дітей на Україні) // Прапор*. – 1989. - № 10. – С. 164 – 176.
4. Брюховецький В. *“На те, вона й правда!...” Проблеми сучасної літератури для підлітків та юнацтва // Дніпро*. – 1984. - № 3. – С. 125 – 130.
5. Кравецька О.Д. *Леся Українка і література для дітей // Українське літературознавство*. – Вип. 15. – Львів, 1972. – С. 23 – 38.

Тема 10. Періодизація української дитячої літератури ХХст.

1. Періодизація української дитячої літератури.
2. I-й період – 1917 – 1934 рр. – період становлення і утвердження української дитячої літератури ХХ століття.
3. II-й період – 1935 – 1956 рр.
4. III-й період – 1957 – 1990 рр. – періоди розвитку української дитячої літератури.
5. IV-й період – з 1990 року – розвиток української дитячої літератури на сучасному етапі.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. *Дитяча література*. – К., 1967.
2. Кіліченко Л.М. *Українська дитяча література*. – К., 1988.
3. Іванюк С. *Історія прекрасної заложниці (Про розвиток літератури для дітей на Україні) // Прапор*. – 1989. - № 10. – С. 164 – 176.
4. Брюховецький В. “На те, вона й правда!...” *Проблеми сучасної літератури для підлітків та юнацтва // Дніпро*. – 1984. - № 3. – С. 125 – 130.
5. Кравецька О.Д. *Леся Українка і література для дітей // Українське літературознавство*. – Вип. 15. – Львів, 1972. – С. 23 – 38.

Тема 11. Пригодницька література для дітей (XXст.)

1. Зародження і розвиток пригодницької, науково-фантастичної літератури для дітей (О.Копиленко „Сенчині пригоди”).
2. Твори М.Трублаїні для дітей.
3. Пригодницька повість Ю.Смолича.
4. Розвиток поезії та створення дитячої драматургії.

Література:

1. Іванюк С. *Історія прекрасної заложниці (Про розвиток літератури для дітей на Україні) // Прапор*. – 1989. - № 10. – С. 164 – 176.
2. Свідер П. *Олександр Копиленко*. – К., 1962.
3. Сиротюк М. *Микола Трублаїні // Українські радянські письменники. Критичні нариси*. – Т. II. – К., 1957.
4. Масенко Т. *Весна Миколи Трублаїні*. – К., 1960.
5. Голубков М. *Он воспитывал победителей. О творческом пути украинского писателя Н.Трублаини // Детская литература*. – 1984. - № 8. – С. 37 – 39.
6. Денисенко А. *Дитячий капітан. До 80-річчя з дня народження М.Трублаїні // Молодь України*. – 1987. – 25 квітня.
7. Іваненко О. *Завжди в житті: Спогади*. – К., 1985.

Завдання: Проаналізувати по одному творові (на вибір) О.Копиленка і М.Трублаїні.

Тема12. Українська літературна казка ХХ ст.

1. Загальний огляд розвитку жанру літературної казки в українській літературі ХХ століття. Форми і види української літературної казки ХХ століття.

2. Відродження жанру казки у творчості О.Іваненко. Природничі казки (збірка “Лісові казки”). Аналіз казок із збірки “Великі очі”.

3. Віршовані казки П.Воронька, В.Симоненка.

4. Повісті-казки Б.Чалого.

Література:

1. Шкаровська І. *Оксана Іваненко*. – К., 1969.

2. Іванюк С. *Відображення казки О.Іваненко // Іванюк С. Адресат – Майбутнє. Герой і концепція адресата української радянської прози для дітей (1917 – 1941)*. – К., 1990. – С. 86 – 107.

3. Горлач Л. *Платон Воронько: Нарис життя і творчості*. – К., 1973.

4. Русакієв С. *Платон Воронько. Літературно-критичний нарис*. – К., 1973.

5. Сердюк П. *Платон Воронько*. – К., 1963.

6. Мотяшов І. *“Всюду есть друзья у нас”. О поэзии Богдана Чалого // Мотяшов И. Мастерская доброты. Очерки современной детской литературы*. – М., 1969. – С. 259 – 283.

7. Ткаченко А. *Василь Симоненко: Нарис життя і творчості*. – К., 1990.

Завдання: 1.Зробити аналіз літературних казок (на вибір) О. Іваненко та В.Симоненка.

2.Підготувати реферат «Розвиток жанру літературної казки в українській літературі ХХ століття»

Тема 13. Гумористичні твори для дітей періоду новітньої літератури (XXст.)

1. Гумористичні твори О.Вишні.
2. Смішинки, жарти, скоромовки (твори Г.Бойка, В.Бичка, І.Неходи, С.Олійника, Д.Білоуса).
3. Створення дитячої драматургії. Поява дитячого театру.

Література:

- 1.Іванюк С. *Історія прекрасної заложниці (Про розвиток літератури для дітей на Україні) // Прапор. – 1989. - № 10. – С. 164 – 176.*
- 2.Свідер П. *Олександр Копиленко. – К., 1962.*
- 3.Сиротюк М. *Микола Трублаїні // Українські радянські письменники. Критичні нариси. – Т. II. – К., 1957.*
- 4.Масенко Т. *Весна Миколи Трублаїні. – К., 1960.*
- 5.Голубков М. *Он воспитывал победителей. О творческом пути украинского писателя Н.Трублаини // Детская литература. – 1984. - № 8. – С. 37 – 39.*
- 8.Денисенко А. *Дитячий капітан. До 80-річчя з дня народження М.Трублаїні // Молодь України. – 1987. – 25 квітня.*
- 9.Іваненко О. *Завжди в житті: Спогади. – К., 1985.*
10. Дузь І. *Остап Вишня. Нарис про творчість. – К. – Одеса, 1989.*
11. Дузь І. *Вивчення творчості Остапа Вишні. – К., 1970.*
12. Журавський А. *Ніколи не сміявся без любові. Сторінки життя і творчості Остапа Вишні. – К., 1983.*
13. Чайковський Б. *Валентин Бичко. – К., 1970.*
14. Семенюк Г. *Обрії драматургії для дітей // Література. Діти. Час. – К., 1983. – Вип. 8. – С. 131 – 140.*
15. Неділько В. *Виднокола наукової фантастики для дітей // Література. Діти. Час. – К., 1987. – Вип. 12. – С. 42 – 48.*
16. Кравченко Т. *Любимый батард (О детских детективах) // Литературная газета. – 1996. – 20 ноября. – С.4.*

17. Канчуков Е. Черные начинают и проигрывают. Детектив. Нравственные возможности // *Детская литература*. – 1989. - № 5. – С. 32 – 35. Брюховецький В. “На те, вона й правда!...” Проблеми сучасної літератури для підлітків та юнацтва // *Дніпро*. – 1984. - № 3. – С. 125 – 130.

Модуль 4. Жанрова специфіка української дитячої літератури новітнього періоду

Тема 14. Різноманітність жанрів і тем новітньої української дитячої літератури (XX ст.)

1. Традиційні та нові теми і жанри в українській дитячій літературі.
2. Віршовані казки, казки-легенди, літературні казки в новітній літературі.
3. Тема історичного минулого (переспів народних дум) у новітній літературі.
4. Тема подвигу у роки Великої Вітчизняної війни.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. *Дитяча література*. – К., 1967
2. Семенюк Г. *Обрії драматургії для дітей // Література. Діти. Час*. – К., 1983. – Вип. 8. – С. 131 – 140.
3. Воловець Л. *Наш наймолодший сучасник // Проблеми. Жанри. Майстерність*. Вип. 4. – К., 1979. – С. 113 – 124.
4. Гуцало Є. *Дитяча література і сучасність: На пленумі правління Спілки письменників України // Література. Діти. Час*. – К, 1988. – Вип. 13. – С. 3 – 38.
5. Стаднийчук Р. *Украинская детская литература сегодня // Зеркало недели*. – 1999. – 26 июня. – С.14.
6. Чайковський Б. *Батьки і діти (Проблеми розвитку національної літератури для дітей) // Літературна Україна*. – 1998. – 31 грудня. – С.8.

7. Брюховецький В. “На те, вона й правда!...” Проблеми сучасної літератури для підлітків та юнацтва // Дніпро. – 1984. - № 3. – С. 125 – 130.

Тема 15. Жанр шкільної повісті у новітній дитячій літературі (XX ст.)

1. Тематика творчості. Повісті-казки про життя сучасної школи, про веселі учнівські пригоди. Оригінальність сюжетів, образів.

2. Жанр “шкільної повісті” у творчості В.Нестайка.

3. Загальний аналіз трилогії “Тореадори з Васюківки” як одного з найкращих творів сучасної світової літератури для дітей.

4. Драматичні детективи В.Нестайка для дітей.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. Дитяча література. – К., 1967.

2. Білецький Д.М., Ступак Ю.Г. Українська дитяча література. – К., 1963.

3. Кіліченко Л.М., Лещенко П.Я., Проценко І.М. Українська дитяча література. – К., 1979.

4. Українська дитяча література./ За ред. Л.Кіліченко. – К., 1984.

5. Кіліченко Л.М. Українська дитяча література. – К., 1988.

6. Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів. – К., 1969.

7. Веселка. Антологія української дитячої літератури: В 3-х т. – К., 1984.

8. Нестайко В. Чому я пишу для дітей // Література. Діти. Час. – 1989. – Вип. 14. – С. 121 – 127.

Завдання: Зробити аналіз творів В.Нестайка (на вибір).

Тема 16. Творчість волинських письменників для дітей

1. Життя і творчість О.Богачука, П.Маха, Й.Струцюка.

2. Творчий шлях В.Гея, І.Чернецького, В.Слапчука.

3. Творчість Н.Гуменюк та Н.Горик.
4. Творчість В.Слапчука, В.Вербича.

Література:

1. Богачук О. – збірки "Вересневий грім" "На лісовому озері", "Стогін землі", "Цвіт роси", "Світи мені, Дніпре".
2. Мах П. – збірка «Перші промені».
3. Гей В. – збірка «Крила Свїтязя», «Кольори вересня», «Краплі на листі», «Лесин кадуб», «Вічно пам'ятати», «Під сузір'ям калини».
4. Чернецький І. – збірки «Зелені хатинки», «Незрозумілий цей Ілько».
5. Слапчук В. – збірки «Гарний настрій», «Мовчання, адресоване мені».
6. Гуменюк Н. – збірки «Чапики-чалапики», «Веселка для веселика», «Де ночує крокотам».
7. Горик Н. – збірки «Волинь, моя воле...», «Територія слова».

Завдання: Підготувати реферати за творчістю О.Богачука та В. Гея.

Тема 17: Українська дитяча література на сучасному етапі.

1. Проблематика сучасної української дитячої літератури.
2. Різноманітність жанрів і тем.
3. Літературна казка та казкова повість.
4. Драматургія для дітей та юнацтва.
5. Твори письменників діаспори.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. Дитяча література. – К., 1967
2. Семенюк Г. Обрії драматургії для дітей // Література. Діти. Час. – К., 1983. – Вип. 8. – С. 131 – 140.
3. Воловець Л. Наш наймолодший сучасник // Проблеми. Жанри. Майстерність. Вип. 4. – К., 1979. – С. 113 – 124.
4. Гуцало Є. Дитяча література і сучасність: На пленумі правління Спілки письменників України // Література. Діти. Час. – К., 1988. – Вип. 13. – С. 3 – 38.

5. Стаднийчук Р. *Украинская детская литература сегодня* // *Зеркало недели*. – 1999. – 26 июня. – С.14.

6. Чайковський Б. *Батьки і діти (Проблеми розвитку національної літератури для дітей)* // *Літературна Україна*. – 1998. – 31 грудня. – С.8.

7. Брюховецький В. *“На те, вона й правда!...” Проблеми сучасної літератури для підлітків та юнацтва* // *Дніпро*. – 1984. - № 3. – С. 125 – 130.

Тема 18. Сучасна дитяча періодика

1. Дитяча преса: газети і журнали для дітей.
2. Критичні статті на сторінках дитячої періодики.
3. Літературні читання, творчі зустрічі дитячих письменників зі школярами.
4. Сучасна українська критика дитячої літератури.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. *Дитяча література*. – К., 1967
2. Семенюк Г. *Обрії драматургії для дітей* // *Література. Діти. Час*. – К., 1983. – Вип. 8. – С. 131 – 140.
3. Воловець Л. *Наш наймолодший сучасник* // *Проблеми. Жанри. Майстерність*. Вип. 4. – К., 1979. – С. 113 – 124.
4. Гуцало Є. *Дитяча література і сучасність: На пленумі правління Спілки письменників України* // *Література. Діти. Час*. – К, 1988. – Вип. 13. – С. 3 – 38.
5. Стаднийчук Р. *Украинская детская литература сегодня* // *Зеркало недели*. – 1999. – 26 июня. – С.14.
6. Чайковський Б. *Батьки і діти (Проблеми розвитку національної літератури для дітей)* // *Літературна Україна*. – 1998. – 31 грудня. – С.8. Брюховецький В. *“На те, вона й правда!...” Проблеми сучасної літератури для підлітків та юнацтва* // *Дніпро*. – 1984. - № 3. – С. 125 – 130

6. ТЕМИ І ОСНОВНІ ПИТАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ „Дитяча література”

Заняття №1, 2.

Тема: *Усна народна творчість*

1. Ідейно-художній рівень і виховне значення фольклору.
2. Дитячий фольклор, його класифікація.
3. Народні дитячі пісні.
4. Поняття про малі фольклорні жанри.
5. Український казковий епос.

Завдання: 1. Знати напам'ять зразки малих фольклорних жанрів.
2. Вміти розповідати казку.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. *Дитяча література*. – К., 1967.
2. *Дитячий фольклор / Упоряд. і передм. Т.Довженок*. – К., 1986.
3. Войтович В. *Сокіл – рід. Легенди та міфи стародавніх українців*. – Рівне, 1997.
4. Давидюк В.Ф. *Українська міфологічна легенда*. – Львів, 1992.
5. Франко І.Я. *Байка про байку. Передмова до збірки казок “Коли ще звірі говорили” // Франко І. : У 20-ти т. – Т. 4. – К., 1950.*
6. Марченко Н. *Школа наших далеких предків: Давня література виховання // Література. Діти. Час. – 1989. – Вип. 14. – С. 145 – 151.*

Заняття № 3,4.

Тема: *Різновиди казки в зарубіжній літературі*

1. Історія розвитку (огляд).
2. Авторські казки С.Маршака („Кицин дім”, „Теремок”, „Дванадцять місяців”) та К.Чуковського („Мийдодир”, „Тарганище”, „Муха-Цокотуха”, „Айболить”, „Федорине горе”).

3. Брати Грїмм – фольклористи і письменники (збірка „Дитячі і сімейні казки” : „Заєць і їжак”, „Попелюшка”, „Хлопчик-з-пальчик”, „Три сини”).

4. Казки Г.-К. Андерсена („Принцеса на горошині”, „Гидке каченя”, „Снігова королева”, „Нове вбрання короля”).

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. Дитяча література. – К., 1967.

2. Зарубежная литература для детей и юношества. Части I и II. – М., 1985.

3. Зарубежная детская литература / Сост. Е.Зубарева. - М., 1979.

4. Брандис Е. От Эзопа до Дж.Родари. Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. – М., 1980.

5. Зарубежная детская литература для детей и юношества: В 2-х частях. – М., 1989.

6. Шаров А. Волшебники приходят к людям. – М., 1985.

7. Брауде Л. Скандинавская литературная сказка. – М., 1973.

Завдання: 1. Підготувати повідомлення «Історія розвитку казки в зарубіжній літературі».

Заняття № 5, 6.

Тема: Тема дитинства в новій українській літературі (XIX- початок XX століття)

1. Тенденції розвитку української дитячої літератури кінця XIX-початку XX ст.

2. Психологізм оповідань Марка Вовчка “Два сини”, “Игрушечка”, “Маша”.

3. Світ дитини у творах І.Франка “Трицева шкільна наука”, “Олівець”, “Красне писання”. Автобіографічні оповідання “Малий Мирон”, “У кузні”.

4. Образ дитини і відображення дитячого сприйняття у поезіях Т.Шевченка, П.Грабовського, Лесі Українки.

5. Виховання і школа в творах Б.Грінченка (“Дзвоник”, “Панько”, “Украла”).

6. Твори про дітей і для дітей Панаса Мирного (“Морозенко”, “Пригода з “Кобзарем”).

7. Психологія і внутрішній світ дитини у творах М.Коцюбинського “Харитя”, “Ялинка”, “Маленький грішник”.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. *Дитяча література*. – К., 1967.
2. Кіліченко Л.М. *Українська дитяча література*. – К., 1988.
3. Проценко І.М. *Твори Марка Вовчка для дітей // Українське літературознавство*. – Вип. 29. – Львів, 1974. – С. 64 – 74.
4. Неділько Г. *Твори Л.Глібова для дітей // Література. Діти. Час*. – К., 1981. – Вип. 6. – С. 121 – 128.
5. Маляренко Л. *Дитячим світ у творах І.Франка // Початкова школа*. – 1981. - № 8. – С. 55 – 59.
6. Хропко П. *Світ дитини в автобіографічних оповіданнях І.Франка // Література. Діти. Час*. – Вип. 6. – К., 1981. – С. 111 – 120.
7. Хропко П. *Гуманістичний пафос дитячих оповідань Б.Грінченка // Література. Діти. Час*. – Вип. 12. – К., 1987. – С. 69
8. Островська В. *Павло Грабовський і дитяча література // Бібліотекознавство і бібліографія*. – Вип. 3. – 1966.
9. Кравецька О.Д. *Леся Українка і література для дітей // Українське літературознавство*. – Вип. 15. – Львів, 1972. – С. 23 – 38.
10. Вітренко Р. *Твори Лесі Українки для дітей // Українська мова і література в школі*. – 1978. - № 8. – С. 56 – 63.
11. Таранюк Т. *Леся Українка – дітям // Початкова школа*. – 1998. - № 2. – С. 19 .
12. Майоров В. *Твори М.Коцюбинського для дітей і про дітей // Українська мова і література в школі*. – 1979. - № 2. – С. 21 – 31.

Завдання: Зробити ідейно-художній аналіз творів (на вибір) Марка Вовчка, І.Франка, Лесі Українки, Б.Грінченка та М. Коцюбинського.

Заняття № 7,8.

Тема: Українська літературна казка XIX століття

1. Казки Марка Вовчка. Мотиви народних казок у творах письменниці. Аналіз казок “Дев’ять братів і десята сестриця Галя”, “Ведмідь”. Використання народних мотивів у творах на історичну тематику (повість-казка “Кармелюк”, казка “Невільничка”).

2. Жанр літературної казки у творчості І.Франка. Використання фольклорного матеріалу письменником при створенні казок із збірки “Коли ще звірі говорили”. Сатирична поема-казка “Лис Микита” (аналіз твору).

3. Казки Олени Пчілки.

4. Жанр казки у творчості Лесі Українки (аналіз казок “Лелія”, “Біда навчить” та інших).

Література:

1. Білецький Д.М., Ступак Ю.Г. *Українська дитяча література.* – К., 1963.
2. Кіліченко Л.М., Лещенко П.Я., Проценко І.М. *Українська дитяча література.* – К., 1979.
3. *Українська дитяча література./ За ред. Л.Кіліченко.* – К., 1984.
4. Кіліченко Л.М. *Українська дитяча література.* – К., 1988.
5. *Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів.* – К., 1969.
6. *Веселка. Антологія української дитячої літератури: В 3-х т.* – К., 1984.
7. *Весняні обрії: Зб. статей з питань дитячої літератури.* – К., 1968.
8. *Весняні обрії: Літературно-критичний альманах.* – К., 1969, 1971, 1972.
9. *Література. Діти. Час: Зб. літературно-критичних статей про дитячу літературу.* – К., 1969 (та ін. роки видання).

10. Мірошниченко Л. Олена Пчілка про світ дитини // *Берегиня*. – 1999. - № 3. – С. 3 – 8.

Завдання: Проаналізувати (на вибір) одну казку І Франка і казку «Біда навчить» Лесі Українки.

Заняття № 9,10.

Тема: Розвиток новітньої української літератури

1. Особливості та умови розвитку української літератури ХХ ст.
2. Зародження і розвиток пригодницької, науково-фантастичної літератури для дітей (О.Копиленко „Сенчині пригоди”, твори М.Трублаїні).
3. Гумористичні твори О.Вишні.
4. Смішинки, жарти, скоромовки (твори Г.Бойка, В.Бичка, І.Неходи, С.Олійника, Д.Білоуса).
5. Створення дитячої драматургії. Поява дитячого театру.

Література:

1. Іванюк С. *Історія прекрасної заложниці (Про розвиток літератури для дітей на Україні) // Прапор*. – 1989. - № 10. – С. 164 – 176.
2. Свідер П. *Олександр Копиленко*. – К., 1962.
3. Сиротюк М. *Микола Трублаїні // Українські радянські письменники. Критичні нариси*. – Т. II. – К., 1957.
4. Масенко Т. *Весна Миколи Трублаїні*. – К., 1960.
5. Голубков М. *Он воспитывал победителей. О творческом пути украинского писателя Н.Трублаини // Детская литература*. – 1984. - № 8. – С. 37 – 39.
6. Денисенко А. *Дитячий капітан. До 80-річчя з дня народження М.Трублаїні // Молодь України*. – 1987. – 25 квітня.
7. Іваненко О. *Завжди в житті: Спогади*. – К., 1985.
8. Дузь І. *Остан Вишня. Нарис про творчість*. – К. – Одеса, 1989.
9. Дузь І. *Вивчення творчості Остапа Вишні*. – К., 1970.

10. Журавський А. Ніколи не сміявся без любові. Сторінки життя і творчості Остапа Вишні. – К., 1983.

11. Чайковський Б. Валентин Бичко. – К., 1970.

12. Семенюк Г. Обрії драматургії для дітей // Література. Діти. Час. – К., 1983. – Вип. 8. – С. 131 – 140.

13. Неділько В. Виднокола наукової фантастики для дітей // Література. Діти. Час. – К., 1987. – Вип. 12. – С. 42 – 48.

14. Кравченко Т. Любимый батард (О детских детективах) // Литературная газета. – 1996. – 20 ноября. – С.4.

15. Канчуков Е. Черные начинают и проигрывают. Детектив. Нравственные возможности // Детская литература. – 1989. - № 5. – С. 32 – 35.

16. Брюховецький В. “На те, вона й правда!...” Проблеми сучасної літератури для підлітків та юнацтва // Дніпро. – 1984. - № 3. – С. 125 – 130.

Завдання: Проаналізувати по одному творові (на вибір) О.Копиленка і М.Трублаїні.

Заняття № 11, 12.

Тема: Українська літературна казка ХХ століття

1. Загальний огляд розвитку жанру літературної казки в українській літературі ХХ століття. Форми і види української літературної казки ХХ століття.

2. Відродження жанру казки у творчості О.Іваненко. Природничі казки (збірка “Лісові казки”). Аналіз казок із збірки “Великі очі”.

3. Віршовані казки П.Воронька, В.Симоненка.

4. Повісті-казки Б.Чалого.

Література:

1. Шкаровська І. Оксана Іваненко. – К., 1969.

2. Іванюк С. Відображення казки О.Іваненко // Іванюк С. Адресат – Майбутнє. Герой і концепція адресата української радянської прози для дітей (1917 – 1941). – К., 1990. – С. 86 – 107.

3. Горлач Л. Платон Воронько: Нарис життя і творчості. – К., 1973.

4. Русакієв С. Платон Воронько. Літературно-критичний нарис. – К., 1973.

5. Сердюк П. Платон Воронько. – К., 1963.

6. Мотяшов И. “Всюду есть друзья у нас”. О поэзии Богдана Чалого // Мотяшов И. Мастерская доброты. Очерки современной детской литературы. – М., 1969. – С. 259 – 283.

7. Ткаченко А. Василь Симоненко: Нарис життя і творчості. – К., 1990.

Завдання: 1.Зробити аналіз літературних казок (на вибір) О. Іваненко та В.Симоненка.

2.Підготувати реферат «Розвиток жанру літературної казки в українській літературі ХХ століття»

Заняття №13.

Тема: Творчість Наталі Забіли для дітей

1. Загальний огляд життя і творчості письменниці.

2. Тема дитинства в творчості письменниці (збірка “Ясочина книжка”, “Катруся вже велика”).

3. Тема природи у творах Н.Забіли (цикл віршів “Дванадцять місяців”, поема “Прогулянка до лісу”).

4. Казки, їх особливість.

5. Драматургія Н.Забіли (“Перший крок”, “Троянові діти”). Перекладацька діяльність письменниці (Переклад казки-п’єси С.Маршака “Дванадцять місяців”).

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. *Дитяча література*. – К., 1967.
2. Іванюк С. *Історія прекрасної заложниці (Про розвиток літератури для дітей на Україні) // Прапор*. – 1989. - № 10. – С. 164 – 176.
3. Бичко В. *Наталя Забіла. Риси літературного портрета*. – К., 1963.
4. Лещенко П. *Наталя Забіла // Українські радянські письменники. Критичні нариси. VII*. – К., 1973. – С. 112 – 128.
5. Ярмиш Ю. *Казки Наталі Забіли // Весняні обрії*. – К., 1969.
6. *Українські радянські письменники – лауреати Республіканської літературної премії імені Лесі Українки // Література. Діти. Час*. – К, 1981. – Вип. 6. – С. 80 – 91.
7. Моренець В. *Великий “малий” світ // Дніпро*. – 1986. - № 7. – С. 116 – 122.

Завдання: Зробити аналіз творів Н. Забіли.

Заняття №14.

Тема: *Дитяча література кінця 20-початку 21ст.*

1. Проблематика сучасної дитячої літератури. Різноманітність жанрів і тем.
2. Творчість В.Сухомлинського для дітей (збірка „Гаряча квітка”).
3. Загальний огляд творчості Марійки Підгірянки, Д.Павличка, О.Сенатович.
4. Ліна Костенко, збірка „Бузиновий цар”. Аналіз.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. *Дитяча література*. – К., 1967.
2. Брюховецький В. *Ліна Костенко: Нарис творчості*. –К., 1990.
3. Іванюк С. *Історія прекрасної заложниці (Про розвиток літератури для дітей на Україні) // Прапор*. – 1989. - № 10. – С. 164 – 176.
4. Ільницький М. *Дмитро Павличко: Нарис життя і творчості*. – К., 1985.

5. Воловець Л. Наш наймолодший сучасник // Проблеми. Жанри. Майстерність. Вип. 4. – К., 1979. – С. 113 – 124.

6. Гуцало Є. Дитяча література і сучасність: На пленумі правління Спілки письменників України // Література. Діти. Час. – К, 1988. – Вип. 13. – С. 3 – 38.

7. Стаднийчук Р. Українська дитяча література сьогодні // Зеркало недели. – 1999. – 26 июня. – С.14.

8. Чайковський Б. Батьки і діти (Проблеми розвитку національної літератури для дітей) // Літературна Україна. – 1998. – 31 грудня. – С.8.

9. Близнец В. Не только каникулы (О воспитательной роли украинской художественной литературы для детей и юношества) // Детская литература. – 1984. - № 9. – С. 24 – 26.

10. Брюховецький В. “На те, вона й правда!...” Проблеми сучасної літератури для підлітків та юнацтва // Дніпро. – 1984. - № 3. – С. 125 – 130.

Завдання: 1. Проаналізувати твори В.Сухомлинського та поезію Л.Костенко.

2. Підготувати реферат «Проблематика сучасної дитячої літератури»

Заняття №15.

Тема: Творчість Всеволода Нестайка

1. Тематика творчості. Повісті-казки про життя сучасної школи, про веселі учнівські пригоди. Оригінальність сюжетів, образів.

2. Жанр “шкільної повісті” у творчості В.Нестайка.

3. Загальний аналіз трилогії “Тореадори з Васюківки” як одного з найкращих творів сучасної світової літератури для дітей.

4. Драматичні детективи В.Нестайка для дітей.

Література:

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. Дитяча література. – К., 1967.

2. Білецький Д.М., Ступак Ю.Г. Українська дитяча література. – К., 1963.

3. Кіліченко Л.М., Леценко П.Я., Проценко І.М. Українська дитяча література. – К., 1979.

4. Українська дитяча література./ За ред. Л.Кіліченко. – К., 1984.

5. Кіліченко Л.М. Українська дитяча література. – К., 1988.

6. Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів. – К., 1969.

7. Веселка. Антологія української дитячої літератури: В 3-х т. – К., 1984.

8. Нестайко В. Чому я пишу для дітей // Література. Діти. Час. – 1989. – Вип. 14. – С. 121 – 127.

Завдання: Зробити аналіз творів В.Нестайка (на вибір).

Заняття №16,17,18.

Тема: Волинські письменники -- дітям

1. Життя і творчість О.Богачука, П.Маха, Й.Струцюка.

2. Творчий шлях В.Гея, І.Чернецького, В.Слапчука.

3. Творчість Н.Гуменюк та Н.Горик.

Література:

1. Богачук О. – збірки "Вересневий грім" "На лісовому озері", "Стогін землі", "Цвіт роси", "Світи мені, Дніпре".

2. Мах П. – збірка «Перші промені».

3. Гей В. – збірка «Крила Світязя», «Кольори вересня», «Краплі на листі», «Лесин кадуб», «Вічно пам'ятати», «Під сузір'ям калини».

4. Чернецький І. – збірки «Зелені хатинки», «Незрозумілий цей Ілько».

5. Слапчук В. – збірки «Гарний настрій», «Мовчання, адресоване мені».

6. Гуменюк Н. – збірки «Чапики-чалапики», «Веселка для веселика», «Де ночує крокотам».

7. Горик Н. – збірки «Волинь, моя воле...», «Територія слова».

Завдання: Підготувати реферати за творчістю О.Богачука та П.Маха.

7.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Вступ. Зародження і розвиток дитячої літератури

1. Знати напам'ять зразки малих фольклорних жанрів.
2. Навчитися розповідати казки.
3. Підготувати повідомлення «Історія розвитку казки в зарубіжній літературі».
4. Зробити ідейно-художній аналіз творів (на вибір) Марка Вовчка, Б.Грінченка та М. Коцюбинського.
5. Проаналізувати (на вибір) одну казку І Франка.
6. Зробити ідейно-художній аналіз казки «Біда навчить» Лесі Українки.
7. Підготувати повідомлення «Українські письменники – лауреати літературної премії ім. Лесі Українки»

Література:

1. *Українські радянські письменники – лауреати премії імені Лесі Українки: проспект. – К., 1981.*
2. *Кіліченко Л.М. Українська дитяча література. – К., 1988*
3. *Білецький Д.М., Ступак Ю.Г. Українська дитяча література. – К., 1963.*
4. *Костецький А. Літературні премії республік СРСР – дитячим письменникам // Література. Діти. Час. – Вип. 6. – К., 1981. – С. 76 – 79.*

Змістовий модуль 2. Історія розвитку української дитячої літератури

(Період нової літератури)

1. Проаналізувати по одному творів (на вибір) О.Копиленка і М.Трублаїні.

2.Зробити аналіз літературних казок (на вибір) О. Іваненко та В.Симоненка.

3.Підготувати повідомлення «Розвиток жанру літературної казки в українській літературі ХХ століття»

Змістовий модуль 3. Історія розвитку української дитячої літератури

(Період новітньої літератури)

- 1.Зробити аналіз творів(на вибір) Н. Забіли.
- 2.Проаналізувати твори В.Сухомлинського.
- 3.Зробити ідейно-художній аналіз поезії зі збірки «Бузиновий цар» (на вибір) Л.Костенко.
- 4.Зробити аналіз творів В.Нестайка (на вибір).
- 8.Підготувати повідомлення із творчості О.Богачука та П.Маха.

Змістовий модуль 4. Жанрова специфіка української дитячої літератури новітнього періоду

1. Проаналізувати різноманітність жанрів і тем новітньої української дитячої літератури (ХХ ст.)
2. Жанр шкільної повісті у новітній дитячій літературі (ХХ ст.)
3. Підготувати реферати із творчості волинських письменників для дітей
4. Підготувати аналіз сучасної дитячої періодики

8. Завдання для індивідуальної роботи студентів

Теми для рефератів:

I. Моральні проблеми в українських народних казках

Література:

1.Українські народні казки, легенди, анекдоти / Упоряд. Г.Сухобрус, В.Юзвенко. – К., 1958.

2. *Веселка. Антологія української дитячої літератури: В 3-х т. – Т. 1. – К., 1984.*

3. *Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. Дитяча література. – К., 1967.*

4. *Кіліченко Л.М. Українська дитяча література. – К., 1988.*

II. Пригоди і фантастика в дитячому та юнацькому читанні

Література:

1. *Коновалов Д. Пригоди. Подорожі. Фантастика // Література. Діти. Час. – 1990. – Вип. 15. – С. 95 – 102.*

2. *Пивоваров М. Фантастика і реальність. – К., 1960.*

III. Сучасна українська дитяча література (90-і роки XX століття)

Література:

1. *Кіліченко Л.М. Українська дитяча література. – К., 1988.*

2. *Історія української літератури XX століття: У 2-х т. – Т.1. – К., 1998. – С. 418 – 422.*

3. *Чайковський Б. З болем і надією // Література. Діти. Час. – 1989. – Вип. 14. – С. 14 – 23.*

IV. Сучасна дитяча періодика

V. Сучасна українська критика дитячої літератури. (Ознайомлення з монографіями, збірниками літературно-критичних статей з проблем дитячої літератури).

Література:

1. *Література. Діти. Час. – (Будь-яке видання).*

2. *Що непокоїть найбільше? Запрошення до розмови про стан сучасної дитячої літератури // Література. Діти. Час. – 1987. – Вип. 12. – С. 12 – 28.*

VI. Творчість волинських письменників для дітей

(Матеріал може бути використаний на уроках позакласного читання до теми “Література рідного краю” або на заняттях гуртка чи факультативу “Літературне краєзнавство”).

Література:

1. *Літературна карта Волині: Бібліографічний покажчик.* – Луцьк, 1988.
2. *Струцюк Й. Гостинець від зайця. Вірші та казки.* – Львів, 1971.
3. *Струцюк Й. Бузьків вогонь. Поезії.* – К., 1969.
4. *Струцюк Й. Я не шевчик і не кравчик.* – К., 1983.
5. *Струцюк Й. Безконечна казочка.* – Львів, 1984.
6. *Веселка. Антологія української дитячої літератури: В 3-х т. – Т.2.* – К., 1984. – С. 417 – 420, 488 – 490.
7. *Лежанська Л. Стежечка.* – Львів, 1981.
8. *Чернецький І. Зелені хатинки: Поезії.* – К., 1988.
9. *Чернецький І. Кого повіз автомобіль?* – Луцьк, 1997.
10. *Юхимчук Т. Сондарунчик йде до тебе. Казки.* – Луцьк, 1991.
11. *Гуменюк Н. Чапики-чалапики. Вірші.* – Луцьк, 1999.
12. *Гуменюк Н. Веселка для веселика. Казка, вірші, скоромовки, загадки.* – Луцьк, 2001.
13. *Гуменюк Н. Де гуляє крокотам. Вірші, казка, шаради.* – Луцьк, 2003.

VII. Діти – поети (Творчість В.Івченко, О.Кузьмич, учнів гімназії № 4 міста Луцька тощо).

Література:

1. *Івченко І. Вірші.* – К., 1990.
2. *Самойленко М. Поетесі – 9 років (Про В.Івченко) // Знання і праця.* – 1990. - № 8. – С. 18 – 19.

VIII. Українська дитяча література діаспори

Література:

1. (О.Олесь, В.Винниченко, Дм.Чуб (Нитченко) для дітей і про дітей).

IX. Зарубіжна літературна казка (XVII – XX ст.).

Література:

1. Зарубежная детская литература / Сост. Е.Зубарева. - М., 1979.

2. Брандис Е. От Эзопа до Дж.Родари. Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. – М., 1980.

3. Зарубежная детская литература для детей и юношества: В 2-х частях. – М., 1989.

4. Шаров А. Волшебники приходят к людям. – М., 1985.

5. Брауде Л. Скандинавская литературная сказка. – М., 1973.

1. Підготувати індивідуальне повідомлення (тематика повідомлень пропонується до практичних занять).

2. Вивчити читацькі інтереси школярів (проведення тестування, анкетування, бесід з учнями 1-4 класів). Дослідження результатів таких спостережень може бути використане в педагогічних експериментах дипломної роботи, оформлене у вигляді реферату, повідомлення, курсової роботи.

3. Прочитати та підготувати аналіз монографії, присвяченої творчості дитячого письменника.

4. Підготувати огляд одного із збірників літературно-критичних статей про дитячу літературу “Література. Діти. Час”.

5. Творчі завдання для груп:

- зібрати і записати (оформити) зразки сучасного дитячого фольклору (пісні, загадки, анекдоти, страшилки тощо);

- інсценізувати фрагменти художніх творів, популярних у дитячому та юнацькому читанні;
- підготувати виставку книг сучасних дитячих письменників України;
- підготувати виставку книг “Волинські письменники – дітям”;
- розробити і провести бесіду (диспут) за твором сучасного дитячого письменника;
- розробити сценарій літературного вечора (Літературної вітальні), присвяченого життю і творчості дитячого письменника;
- організувати і провести творчу зустріч з місцевими письменниками, які пишуть для дітей і про дітей тощо.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ

7 семестр

Модуль 1														Модуль 2	Модуль 3				Сума балів		
ЗМ 1				ЗМ 2				ЗМ 3				ЗМ 4				(ІНДЗ)	(МКР)				100
T ₁	T ₂	T ₃	T ₄	T ₅	T ₆	T ₇	T ₈	T ₉	T ₁₀	T ₁₁	T ₁₂	T ₁₃	T ₁₄	T ₁₅	T ₁₆	4	1	2	3	4	
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2		15	15	15	15	
36														4	60						

11. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

90-100 балів – відмінно (А)

75 – 89 балів – добре (ВС)

60-74 бали – задовільно (ДЕ)

35-59 балів – незадовільно з можливістю повторного складання (FX)

1 – 34 бали – незадовільно з обов’язковим повторним курсом (F)

Сумарна рейтингова оцінка у випадку заліку переводиться у державну семестрову оцінку відповідно до шкали переведення:

0 – 59 балів - не зараховано

60 – 100 балів - зараховано

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ СТУДЕНТА

Оцінювання навчальних досягнень студентів з курсу „Дитяча література” здійснюється за 100 бальною шкалою. Воно включає оцінювання студента за кожну тему, оцінку за ІНДЗ, підсумкову оцінку (іспит).

Оцінювання навчальних досягнень студентів за тему здійснюється за 5-бальною шкалою. При оцінюванні студента за тему враховується виконання ним самостійної роботи з даної теми.

При визначенні кількості балів за тему викладач керується такими критеріями:

5 балів ставиться в тому випадку, якщо при вивченні теми показано осмислене розуміння теоретичних і практичних положень, матеріал викладається чітко, логічно, грамотно. Знання, вміння й навички студента повністю відповідають вимогам програми, зокрема: студент:

- усвідомлює нові для нього лінгвістичні факти, ідеї, вміє доводити передбачені програмою теоретичні твердження з достатнім обґрунтуванням;
- під керівництвом викладача знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх; розв’язує завдання з повним поясненням і обґрунтуванням

4 бали ставиться, якщо при вивченні теми показано розуміння практичних завдань, наявні окремі несуттєві помилки у відповідях студента. Студент володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв’язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням; частково аргументує теоретичний матеріал й розв’язування завдань

3 бали ставиться тоді, коли студент ілюструє означення літературознавчих понять, формулювань визначень та ілюстрування їх власними прикладами; самостійно розв’язує завдання обов’язкового рівня з достатнім поясненням. При оцінюванні контрольної роботи 3 бали ставиться

при суттєвих недоліках у теоретичній і практичній частинах роботи, за відсутності прикладів і достатньої аргументованості у відповідях, якщо в контрольній роботі нема чіткості викладу матеріалу.

2 бали ставиться у тому разі, коли студент має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі, менше половини навчального матеріалу, за відсутності сформованих умінь та навичок; під час відповіді припускається суттєвих помилок, контрольна робота за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення, а її автор не володіє фактичним матеріалом і має низький рівень теоретичної підготовки, більша частина завдань виконана неправильно, студент демонструє нецілісні знання, а фрагментарні.

1 бал ставиться в тому разі, коли за допомогою викладача розпізнає окремі об'єкти, явища і факти навчального матеріалу; під час відповіді припускається суттєвих помилок.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ СТУДЕНТА ЗА ІНДЗ.

Видами ІНДЗ із дисципліни „Дитяча література ” є підготовка рефератів, розв'язування практичних завдань з даної теми, читання творів різних жанрів, вивчення творів напам'ять. Кількість балів, отриманих студентами за ІНДЗ, становить 40.

При визначенні кількості балів за ІНДЗ викладач керується такими критеріями:

33-40 балів (максимальна кількість) виставляється в тому випадку, якщо студент підготував реферат, що повністю розкриває зміст даної теми, правильно оформив літературу, висловив свою власну точку зору. Він вміє застосувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності, здатен самостійно вивчати матеріал; самостійно знаходить інформацію. При розв'язуванні практичних завдань з даної теми студент виконав все правильно, робить аргументовані висновки.

25-32 бали ставиться, якщо студент при підготовці реферату повністю не розкрив даної теми або допустив деякі неточності. При розв'язуванні практичних завдань з даної теми студент виконав їх не менше 80%.

17-24 бали ставиться, якщо при підготовці реферату студент не розкрив даної теми або допустив грубі помилки. Виконує 75 % від загальної кількості практичних завдань, запропонованих з даної теми.

9-16 балів ставиться, коли при підготовці завдання, студент не розкрив даної теми або допустив грубі помилки. Виконує 45% від загальної кількості практичних завдань, запропонованих з даної теми.

1-8 балів ставиться, коли студент виконав завдання не за поданою темою. Виконує 20% від загальної кількості практичних завдань, запропонованих з даної теми.

Критерії оцінки студента за модульну контрольну роботу.

Контрольна модульна робота визначається в балах за результатами контролю з даного модуля і становить 40 балів в межах залікового кредиту.

Графік проведення модульного контролю складається деканатом і доводиться до відома студентів і викладачів на початку семестру. Контрольна модульна робота містить як теоретичні так і практичні завдання. Оцінка за модульну контрольну роботу доводиться до відома студентів не пізніше семи днів після проведення.

У випадку відсутності студента при проведенні модульної контрольної роботи з будь-яких причин студент повинен повторно пройти модульний контроль у визначені деканатом терміни. Оцінка за модульну контрольну роботу вважається позитивною, якщо вона складає не менше, ніж 60% максимальної кількості балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ СТУДЕНТА (ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ).

Підсумковий контроль з певного модуля здійснюється у формі заліку, екзамену або проведення підсумкового тестування. Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок з даного модуля. Модуль зараховується студенту, якщо він успішно

виконав всі види навчальної роботи та під час модульного контролю отримав позитивну оцінку, а відтак і позитивну модульну оцінку.

Перескладання позитивної модульної оцінки з метою її підвищення не дозволяється.

Заборгованість з модуля повинна бути ліквідована студентом в позаурочний час.

Поточна семестрова оцінка визначається в балах як сума підсумкових модульних оцінок, становить 40 балів.

Критерії оцінки студента на іспиті

Оцінювання студентів на заліку здійснюється за результатами поточного контролю. У випадку незадовільної поточної семестрової оцінки студент складає залік у формі підсумкового опитування (письмового, усного).

Максимальна кількість балів, що може бути отримана студентами, при проведенні підсумкового контролю становить 60 балів.

Максимальна кількість - 60 балів ставиться в тому випадку, коли студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, вирішує складні проблемні завдання, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, самостійно виконує науково-дослідницьку роботу; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування і нахили, самостійно виконує 100% від загальної кількості тестів.

Кількість балів зменшується відповідно до проценту виконання тестових завдань або при відповідях на заліку.

41-60 балів ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхнево робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні завдань за зразком; користується додатковими джерелами; виконує 65 % від загальної кількості тестів.

29-40 балів ставиться, якщо студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну операцію, дію; описує явища, процеси без пояснень причин, з допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтується в поняттях; має фрагментарні навички в роботі з підручником; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу, виконує 45 % від загальної кількості тестів.

19-28 балів ставиться тоді, коли студент відтворює менш як половину навчального матеріалу; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, не має сформованих умінь та навичок; виконує 30 % від загальної кількості тестів.

9-18 балів ставиться студенту, коли він може розрізняти об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи; мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; виконує не більш як 20 % від загальної кількості тестів.

1-8 балів ставиться, коли студент виконав завдання не за поданою темою. Виконує 20% від загальної кількості практичних завдань, запропонованих з даної теми.

Література

Загальні праці. Збірники. Підручники.

1. Білецький Д.М., Гурвич Ф.Х. Дитяча література. – К., 1967.
2. Білецький Д.М., Ступак Ю.Г. Українська дитяча література. – К., 1963.
3. Кіліченко Л.М., Лещенко П.Я., Проценко І.М. Українська дитяча література. – К., 1979.
4. Українська дитяча література./ За ред. Л.Кіліченко. – К., 1984.
5. Кіліченко Л.М. Українська дитяча література. – К., 1988.

6. Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів. – К., 1969.
7. Веселка. Антологія української дитячої літератури: В 3-х т. – К., 1984.
8. Весняні обрії: Зб. статей з питань дитячої літератури. – К., 1968.
9. Весняні обрії: Літературно-критичний альманах. – К., 1969, 1971, 1972.
10. Література. Діти. Час: Зб. літературно-критичних статей про дитячу літературу. – К., 1969 (та ін. роки видання).
11. Зарубежная литература для детей и юношества. Части I и II. – М., 1985.
12. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари. – М., 1980.

Дитячий фольклор і усна народна творчість для дітей

1. Дитячий фольклор / Упоряд. і передм. Т.Довженок. – К., 1986.
2. Войтович В. Сокіл – рід. Легенди та міфи стародавніх українців. – Рівне, 1997.
3. Давидюк В.Ф. Українська міфологічна легенда. – Львів, 1992.
4. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. – К., 1992.
5. Франко І.Я. Байка про байку. Передмова до збірки казок “Коли ще звірі говорили” // Франко І. : У 20-ти т. – Т. 4. – К., 1950.
6. Марченко Н. Школа наших далеких предків: Давня література виховання // Література. Діти. Час. – 1989. – Вип. 14. – С. 145 – 151.

Нова дитяча література

1. Луценко І.А. та інші. Зародження і розвиток давньої дитячої літератури (XI – ХУІІІ ст.) // Слово і час. – 1995. - № 3. – С. 69 – 75.
2. Чавдаров С. Тарас Григорович Шевченко про дітей. Педагогічні ідеї Т.Г.Шевченка. – К., 1953.

3. Коломієць В. Про освітньо-педагогічні погляди Т.Шевченка // Дивослово. – 1996. - № 3. – С. 43 – 47.
4. Савенко В. Діти у творах Т.Шевченка // Література в школі. – 1961. - № 2.
5. Тараненко М. Марко Вовчок. – К., 1958.
6. Проценко І.М. Твори Марка Вовчка для дітей // Українське літературознавство. – Вип. 29. – Львів, 1974. – С. 64 – 74.
7. Дорошкевич О.К. “Народні оповідання “ Марка Вовчка // Дорошкевич О.К. Реалізм і народність української літератури ХІХ століття. – К., 1986. – Розділ ІV. – С. 63 – 145.
8. Гур’єв Б. Леонід Глібов. – К., 1965.
9. Неділько Г. Твори Л.Глібова для дітей // Література. Діти. Час. – К., 1981. – Вип. 6. – С. 121 – 128.
10. Пчелінцева Н. Іван Франко – дослідник творчості С.Руданського // І.Франко. Статті та матеріали. – Зб. 9. – Львів, 1962.
11. Закревська Я. Казки Івана Франка. (Мовно-художній аналіз). – К., 1966.
12. Маляренко Л. Іван Франко в журналі “Дзвінок” (1890 – 1914) // Радянське літературознавство. – 1966. - № 11.
13. Євтух М.Б. Педагогічні погляди Івана Франка // Початкова школа. – 1981. - № 10. – С. 65 – 68.
14. Маляренко Л. Дитячим світ у творах І.Франка // Початкова школа. – 1981. - № 8. – С. 55 – 59.
15. Хропко П. Світ дитини в автобіографічних оповіданнях І.Франка // Література. Діти. Час. – Вип. 6. – К., 1981. – С. 111 – 120.
16. Мірошниченко Л. Олена Пчілка про світ дитини // Берегиня. – 1999. - № 3. – С. 3 – 8.
17. Камінчук О. Олена Пчілка: аспекти творчої діяльності // Слово і час. – 1999. - № 6. – С. 12 – 18.

18. Мірошниченко Л. “Український дитячий театр” Олени Пчілки // Київська старовина. – 1999. - № 4. – С. 114 – 125.
19. Хропко П. Гуманістичний пафос дитячих оповідань Б.Грінченка // Література. Діти. Час. – Вип. 12. – К., 1987. – С. 69 – 79.
20. Веркалець М. Педагогічні ідеї Б.Грінченка. – К., 1990.
21. Островська В. Павло Грабовський і дитяча література // Бібліотекознавство і бібліографія. – Вип. 3. – 1966.
22. Кравецька О.Д. Леся Українка і література для дітей // Українське літературознавство. – Вип. 15. – Львів, 1972. – С. 23 – 38.
23. Вітренко Р. Твори Лесі Українки для дітей // Українська мова і література в школі. – 1978. - № 8. – С. 56 – 63.
24. Таранюк Т. Леся Українка – дітям // Початкова школа. – 1998. - № 2. – С. 19 – 20.
25. Струманський В. Педагогічні погляди Лесі Українки // Початкова школа. – 1996. - № 2. – С. 48 – 51.
26. Грицюта М. Михайло Коцюбинський. – К., 1961.
27. Окорков В. Педагогічні ідеї М.Коцюбинського. – К., 1969.
28. Майоров В. Твори М.Коцюбинського для дітей і про дітей // Українська мова і література в школі. – 1979. - № 2. – С. 21 – 31.
29. Огриза Г. До творчих взаємин Уляни Кравченко з Іваном Франком // Українська мова і література в школі. – 1988. - № 12. - С. 6 – 11.
30. Огриза Г. Зігрита Франковою увагою // Жовтень. – 1988. - № 8. – С. 113 – 114.
31. Веретеннікова Л. Дитяча гумореска в журналі “Світ дитини” (Львів, 1919 – 1939) // Суспільствознавчі науки та відродження нації. Кн. 2. – Луцьк, 1997. – С. 145 – 147.
32. Токарська Н. Отецьке слово, слово золоте: Часопис для дітей “Дзвінок”. 1890 // Культура слова. – К., 1992. – Вип. 43. – С. 85 – 89.
33. Жук Н. Василь Стефаник. Літературний портрет. – К., 1960.
34. Костюченко В. Степан Васильченко. – К., 1965.

35. Майстер прози поетичної Степан Васильченко: Збірник / За ред М.Грицюти. – К., 1983.

36. Олійник В. Творчість С.Васильченка. – К., 1979.

37. Шумило Н. Проза Степана Васильченка: Питання поетики. – К., 1986.

Новітня українська дитяча література (XX століття)

9. Іванюк С. Історія прекрасної заложниці (Про розвиток літератури для дітей на Україні) // Прапор. – 1989. - № 10. – С. 164 – 176.

10. Орлик П. Андрій Головка. Нарис життя і творчості. – К., 1986.

11. Бичко В. Наталя Забіла. Риси літературного портрета. – К., 1963.

12. Лещенко П. Наталя Забіла // Українські радянські письменники. Критичні нариси. УІІ. – К., 1973. – С. 112 – 128.

13. Ярмиш Ю. Казки Наталі Забіли // Весняні обрії. – К., 1969.

14. Свідер П. Олександр Копиленко. – К., 1962.

15. Острик М. На таємничих островах дитинства (Олесь Донченко) // Острик М. Критичні етюди. – К., 1970. – С. 133 – 155.

16. Малик В. Олесь Донченко. Літературно-критичний нарис. – К., 1971.

17. Цюпа Г. Співець щасливого дитинства. Про письменника О.Донченка // Початкова школа. – 1976. - № 1. – С. 86 – 89.

18. Заєць І. Олесь Донченко. Життя і творчість. – К., 1956.

19. Стогнут О. Юрій Збанацький. Літературний портрет. – К., 1967.

20. Сиротюк М. Микола Трублаїні // Українські радянські письменники. Критичні нариси. – Т. II. – К., 1957.

21. Масенко Т. Весна Миколи Трублаїні. – К., 1960.

22. Голубков М. Он воспитывал победителей. О творческом пути украинского писателя Н.Трублаини // Детская литература. – 1984. - № 8. – С. 37 – 39.

23. Денисенко А. Дитячий капітан. До 80-річчя з дня народження М.Трублаїні // Молодь України. – 1987. – 25 квітня.

24. Іваненко О. Завжди в житті: Спогади. – К., 1985.
25. Шкаровська І. Оксана Іваненко. – К., 1969.
26. Іванюк С. Відображення казки О.Іваненко // Іванюк С. Адресат – Майбутнє. Герой і концепція адресата української радянської прози для дітей (1917 – 1941). – К., 1990. – С. 86 – 107.
27. Ярмыш Ю. Волшебное искусство // Радуга. – 1986. - № 4. – С. 146 – 147.
28. Близнець В. Діти війни і книги про них // Радянське літературознавство. – 1980. - № 5. – С. 10 – 16.
29. Заєць І. Іван Багмут. Літературно-критичний нарис. – К., 1964.
30. Дончик В. Петро Панч. Критико-біографічний нарис. – К., 1971.
31. Мартич Ю. Довга, довга весна. В гостях у Максима Рильського: Біографічна повість. – К., 1969.
32. Дузь І. Остап Вишня. Нарис про творчість. – К. – Одеса, 1989.
33. Дузь І. Вивчення творчості Остапа Вишні. – К., 1970.
34. Журавський А. Ніколи не сміявся без любові. Сторінки життя і творчості Остапа Вишні. – К., 1983.
35. Тельнюк С. Павло Тичина. Біографічна повість. – К., 1979.
36. Салига Т.Ю. Микола Вінграновський. Літературно-критичний нарис. – К., 1989.
37. Горlach Л. Платон Воронько: Нарис життя і творчості. – К., 1973.
38. Ільницький М. Дмитро Павличко: Нарис життя і творчості. – К., 1985.
39. Русакієв С. Платон Воронько. Літературно-критичний нарис. – К., 1973.
40. Сердюк П. Платон Воронько. – К., 1963.
41. Мотяшов І. “Всюду есть друзья у нас”. О поэзии Богдана Чалого // Мотяшов І. Мастерская доброты. Очерки современной детскої літератури. – М., 1969. – С. 259 – 283.
42. Чайковський Б. Валентин Бичко. – К., 1970.

43. Кава В. З материнською любов'ю (До 75-річчя письменниці М.Пригари) // Барвінок. – 1983. - № 2. – С. 4.
44. Нестайко В. Чому я пишу для дітей // Література. Діти. Час. – 1989. – Вип. 14. – С. 121 – 127.
45. Павлик Р. До дітей – з доброю душею. (Шкіц до портрета Івана Багмута) // Дивослово. – 1994. - № 1. – С. 58 – 60.
46. Плющ В. Озброєні діти: відлуння війни у творчості Є.Гуцала // Гуцало Є. З вогню воскресли. – К., 1996. – С. 420 – 429.
47. Бойцун І. Роль “Посередника” в розкритті внутрішнього світу дітей у творчості Євгена Гуцала // Дивослово. – 1998. - № 5. – С. 54 – 55.
48. Іванюк С. Адресат – майбутнє. Герой і концепція адресата української радянської прози для дітей (1917 – 1941). – К., 1990
49. Скорський М. Художня міра героя (Велика вітчизняна війна) // Література. Діти. Час. – К., 1987.- Вип. 12. – С. 49 – 55.
50. Семенюк Г. Обрії драматургії для дітей // Література. Діти. Час. – К., 1983. – Вип. 8. – С. 131 – 140.
51. Дзюбишина –Мельник М. Художній стиль (мова творів для дітей) // Культура слова. – К., 1992. – Вип. 42. – С. 85 – 88.
52. Неділько В. Виднокола наукової фантастики для дітей // Література. Діти. Час. – К., 1987. – Вип. 12. – С. 42 – 48.
53. Українські радянські письменники – лауреати Республіканської літературної премії імені Лесі Українки // Література. Діти. Час. – К, 1981. – Вип. 6. – С. 80 – 91.
54. Полтавчук В. Біографічний роман і проблема виховання історією. – К., 1989.
55. Воловець Л. Наш наймолодший сучасник // Проблеми. Жанри. Майстерність. Вип. 4. – К., 1979. – С. 113 – 124.
56. Гуцало Є. Дитяча література і сучасність: На пленумі правління Спілки письменників України // Література. Діти. Час. – К, 1988. – Вип. 13. – С. 3 – 38.

57. Стаднийчук Р. Украинская детская литература сегодня // Зеркало недели. – 1999. – 26 июня. – С.14.

58. Чайковський Б. Батьки і діти (Проблеми розвитку національної літератури для дітей) // Літературна Україна. – 1998. – 31 грудня. – С.8.

59. Кравченко Т. Любимый батард (О детских детективах) // Литературная газета. – 1996. – 20 ноября. – С.4.

60. Канчуков Е. Черные начинают и проигрывают. Детектив. Нравственные возможности // Детская литература. – 1989. - № 5. – С. 32 – 35.

61. Косив М. А продолжения не последовало. Заметки об украинской детской поэзии // Детская литература. – 1989. - № 12. – С. 11 – 13.

62. Моренець В. Великий “малий” світ // Дніпро. – 1986. - № 7. – С. 116 – 122.

63. Голубков М. Нравственные координаты (10 украинских повестей о школе) // Детская литература. – 1984. - № 11. – С. 43 – 45.

64. Близнец В. Не только каникулы (О воспитательной роли украинской художественной литературы для детей и юношества) // Детская литература. – 1984. - № 9. – С. 24 – 26.

65. Брюховецький В. “На те, вона й правда!...” Проблеми сучасної літератури для підлітків та юнацтва // Дніпро. – 1984. - № 3. – С. 125 – 130.

Зарубіжна дитяча література

1.Зарубежная детская литература / Сост. Е.Зубарева. - М., 1979.

2.Брандис Е. От Эзопа до Дж.Родари. Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. – М., 1980.

3.Зарубежная детская литература для детей и юношества: В 2-х частях. – М., 1989.

4.Шаров А. Волшебники приходят к людям. – М., 1985.

5.Брауде Л. Скандинавская литературная сказка. – М., 1973.

Список рекомендованих художніх текстів з курсу

1. Велесова книга (уривки). – К.:
2. Лятуринська О. Великодний передзвін.
3. Харчук Б. Новолітування.
4. Українські народні казки: Іван – мужицький син. Яйце-райце. Як заєць ошукав ведмедя. Летючий корабель. Іван Голик і його брати. Кирило Кожум'яка. Названий батько. Про правду і кривду. Мудра дівчинка. Казка про дідову і бабину дочку.
5. Народні легенди: Як мати стала зозулею. Материнські сльози. Кармелюкова гора. Боротьба з ординцями. Богатирі. Як Сірко переміг татар. Чудодійна криниця. Кривий Ріг. Батькова порада. Про Устима Кармалюка.
6. Сковорода Г. Алфавіт, або Буквар миру (філософський трактат). Хто чистий серцем і душею. Байки Харківські.
7. Шевченко Т. Малий Кобзар.
8. Руданський С. Співомовки. Приказки про звірів. Вовки. Добре торгувались. Наука.
9. Марко Вовчок. Народні оповідання. Кармелюк. Два сини. Дев'ять братів і десята сестриця Галя. Ведмідь. Игрушечка. Маша. Горпина. Сестра.
10. Федькович Ю. Медвідь на пасіці. Горда качка.
11. Глібов Л. Вовк та Ягня. Щука. Коник-стрибунець. Лисиця-жалібниця. Музики.
12. Франко І. Жінщина-мати. Байка про байку. Передмова до збірки "Коли ще звірі говорили". Веснянки. Лис і Дрозд. Осел і Лев. Фарбований Лис. Ріпка. Лис Микита. Смерть Олега. Заснування Переяслава. Моя любов. Малий Мирон. У кузні. Грицева шкільна наука. Олівець.
13. Черемшина Марко. Злодія зловили.
14. Мирний Панас. Морозенко.
15. Грабовський П. Веснянки. Трудівниця. До школи. Швачка. Сон. До матері.

16. Грінченко Б. Без хліба. Дзвоник. Украла. Олеся. Доки? До праці. Грицько. Екзамен. Панько. Подивись. Сорока.
17. Коцюбинський М. Хо. Харитя. Ялинка. Маленький грішник. Андрій Соловійко. Дорогою ціною. Подарунок на іменини. Сон. Тіні забутих предків.
18. Пчілка Олена. Бабусині казки.
19. Чайковський А. Сагайдачний.
20. Леся Українка. Біда навчить. Лелія. Метелик. Про велета. Давня казка. Роберт Брюс, король шотландський. Казка про Оха-чародія. Зоряне небо. Вечірня година. Вишеньки. Мамо, іде вже зима... На зеленому горбочку. Літо краснее минуло. Колискова. Досвітні вогні. Подорож до моря.
21. Стефаник В. Діточа пригода. Кленові листки. Синя книжечка.
22. Бордуляк Т. Дід Макар. Перший раз.
23. Васильченко С. Золота діжа (загадки). Приблуда. Дощ. Свекор. Циганка. Авіаційний гурток. Сирітське сонце. Талант. Олив'яний перстень. Широкий шлях («В бур'янах» – перша частина). Осетинські казки.
24. Малишко А. Кіт-воркіт. Дощик. Підкова. Вчителька. Каменотес. Гомін, гомін по діброві.
25. Забіла Н. Ясоччина книжка. Золота гора (збірка казок). Прогулянка до лісу. Перший крок. Троянові діти. Дванадцять місяців.
26. Нехода І. Мій тато. Чому кіт умивається?
27. Багмут І. Щасливий день суворовця Криничного. Пригоди чорного kota Лапченка, описані ним самим.
28. Тесленко А. Школяр.
29. Іваненко О. Лісові казки. Великі очі. Таємниця. Школа. Пошта прийшла. Рідні діти. Тарасові шляхи. Марія.
30. Владко В. Аргонавти Всесвіту.
31. Трублаїні М. Крила рожевої чайки. Шхуна “Колумб”. Лахтак. Волохан. Пустуни на пароплаві.
32. Минко В. Ой у полі жито. Князь Кий.

33. Шиян А. Івасик-Телесик. Котигорошко.
34. Олесь О. Княжа Україна. Ялинка. Печенізька облога Києва. Веснянка. Війна з татарами.
35. Кравченко Уляна. Проліски. В дорогу. Шелести нам, барвінку.
36. Підгірянка М. Співанка про місяці. Безконечні казочки.
37. Винниченко В. Студент. Салдатики!!! Стелися, барвінку, низенько. Федько-халамидник. Кумедія з Костем.
38. Головка А. Пилипко. Дівчинка з шляху. Червона хустина. Зелені серцем.
39. Панч П. Син Таращанського полку.
40. Тичина П. Івасик-Телесик. Дударик. Сонячні кларнети. Дощ. Пробіг зайчик. Де тополя росте. А я у гай ходила. Хор лісових дзвіночків.
41. Рильський М. Веснянка. Пісня про ялинку. Білі мухи. Школярці. Дощ. Колискова. Хлопчик. Синові. Коні. Пісні. Солов'ям України. Розмова з другом.
42. Сосюра В. Моя онученька. Учитель. Зима. Люблю весну. Осінь. Літо.
43. Бедзик Д. Невільник.
44. Микитенко І. Вуркагани. Ранок.
45. Яновський Ю. Петрусь і Гапочка. Школяр.
46. Смолич Ю. Останній Ейджевуд. Прекрасні катастрофи.
47. Збанацький Ю. Таємниця Соколиного бору. Ласунка. Гвардії Савочка. Курячий бог.
48. Воронько П. Читаночка. Вівчарик. Казка про Чугайстра. Казка про Суховія. Чотири вітри.
49. Вишня О. Мисливські усмішки. Перший диктант. Фазани.
50. Довженко О. Мати. Воля до життя.
51. Донченко О. Школа над морем. Лісничиха. Голубий гвинтик. Галаганчик. Золотий вогник.
52. Чалий Б. Сто пригод Барвінка та Ромашки.

53. Вінграновський М. Гуси. Грім. Маленьке зайченятко. Козак Петро Мамарига. Первінка.
54. Сингаївський М. Волошки. З малої зернини.
55. Коломієць Т. Біб-бобиця. Хто розсипав роси?
56. Гончар О. Ілонка. Дорога за хмари. Бригантина.
57. Познанська М. Фортеця над Дніпром. Жоржини цвітуть.
58. Нестайко В. Тореадори з Васюківки. В Країні Сонячних Зайчиків. Пригоди Журавлика. Одиниця з обманом. П'ятірка з хвостиком. Вітька Магеллан. Слідство триває.
59. Гуцало Є. Лось. Олень Август. Хто ти? Запах кропу. Княжа гора. Мертва зона. Голодомор.
60. Земляк В. Тихоня. Як закувала зозуля.
61. Загребельний П. Роксолана. Учитель. Син рибалки. Євпраксія. Диво.
62. Стельмах М. Щедрий вечір. Колосок до колоска. Рідня. Березень. Тільки хвилі і небо. Гуси-лебеді летять.
63. Павличко Д. Пішачок. Дядько Дощ. Де найкраще місце на землі. Золоторогий Олень. Смерічка. Добрий день. Кострище. Смерека. Шахтар. У дитячому серці жила Україна. Колядка.
64. Симоненко В. Цар Плаксій та Лоскотон. Подорож в Країну Навпаки. Казка про Дурила. Кривда. Лебеді материнства. Баба Онися.
65. Костенко Ліна. Бузиновий цар.
66. Пригара М. Горобчик-розбишака. Гриць і мавка. Козак Голота. Маруся Богуславка. Михайлик – джура козацький.
67. Тютюнник Гр. Ласочка. Климко. Лісова сторожка. На згарищі. Вогник далеко в степу.
68. Близнець В. Женя і Синько. Земля світлячків. Звук павутинки.
69. Кава В. Жита за хатою. Маркіян.
70. Олійник Б. Сива ластівка. Похорон учителя.

71. Магера М. Хоробрі з Найхоробріших. Чубчик. Подорож до зірок.
Мати Божа. Зелені паляниці. Бевка.

72. Смілянський Л. Лідер. Серце. Геннадій і Петрик.

73. Чабанівський М. Вірний. Зелена чаша.

74. Бровченко М. Два хлопчика. Бесіди з внучкою про хліб. Чарівник.
Першоздоровкання.

75. Давидов А. Рятували Конотоп.

76. Дімаров А. Блакитна дитина. Самосуд.

77. Чубач Г. Слова із болю. Білочка бідна.

78. Вакуленко П. Горе матері-кита.

79. Чуб Д. (Нитченко). Вовчєня. Стежками пригод.

80. Струцюк Й. Гостинець від зайця. Безконечна казочка. Буб.

Із зарубіжної дитячої літератури

1. Андерсен Г.К. Снігова королева. Кресало. Соловей. Русалонька.
Дюймовочка.

2. Перро Ш. Казки матінки Гуски.

3. Гауф В. Карлик Ніс. Каліф-лелека. Маленький Мук. Гаданий принц.

Холодне серце.

4. Бр. Я. та В.Грімм. Сімейні казки.

5. Кіплінг Р. Мауглі. Ріккі-Тіккі-Таві. Просто так, казки для маленьких.

6. Керролл Л. Аліса в Країні Чудес.

7. Баррі Дж. Пітер Пен та Венді.

8. Ліндгрен А. Малюк і Карлсон, який живе на даху. Пєппі
Довгапанчоха.

9. Родарі Дж. Пригоди Цибуліно. Казки по телефону. Джелсоміно в
Країні Брєхунів.

10. Пушкін О. Казки.

11. Ушинський К. Дитячий світ.

12. Чуковський К. Казки.

13. Маршак С. Казки-песи.
14. Распе Е. Пригоди барона Мюнхгаузена.
15. Дюма О. Три мушкетери. Королева Марго. Граф Монте-Крісто.
16. Твен М. Пригоди Тома Сойєра.
17. Верн Ж. Діти капітана Гранта. П'ятнадцятилітній капітан.

Таємничий острів.

18. Стівенсон Р. Острів скарбів.
19. Войнич Е.Л. Овід.
20. Сетон – Томпсон Е. Оповідання про тварин.
21. Даррелл Дж. Моя сім'я та інші звірі.
22. Конан-Дойл М.А. Оповідання про Шерлока Холмса.
23. Бредбері Р. Посмішка. Марсианські хроніки.

Варіанти завдань для контрольної роботи з курсу

„Дитяча література”

Варіант І.

1. Назвати основні етапи становлення української дитячої літератури.
2. Назвати українських письменників ХІХ століття, твори яких увійшли в коло дитячого читання.
3. Аналіз оповідання “Украла” Б.Грінченка.
4. Аналіз твору українського дитячого письменника (з прочитаних за списком), який найбільше вразив і сподобався Вам.
5. Автором казки “Дев’ять братів і десята сестриця Галя” є:
 - а) Л.Глібов;
 - б) І.Франко;
 - в) Марко Вовчок;
 - г) Леся Українка;
 - д) це народна казка.

Варіант II.

1. Назвати основні періоди розвитку української дитячої літератури XX століття.
2. Назвати українських письменників XX століття, твори яких увійшли в коло дитячого читання.
3. Аналіз оповідання “Ялинка” М.Коцюбинського.
4. Аналіз твору української дитячої літератури (з прочитаних за списком), який найбільше вразив Вас і сподобався Вам.
5. Збірка “Лісові казки” належить:
 - а) Н.Забілі;
 - б) О.Пчілці;
 - в) О.Іваненко;
 - г) М.Пригарі;
 - д) М.Познанській.

Варіант III.

1. Назвати основні етапи розвитку української дитячої літератури.
2. Назвати українських письменників, які писали твори на тему дитинства.
3. Аналіз оповідання “Морозенко” Панаса Мирного.
4. Аналіз твору української дитячої літератури (з прочитаних за списком, який Вам найбільше сподобався.
5. До виду науково-природничих казок відносимо казки із збірки:
 - а) “Золота гора” Н.Забіли;
 - б) “Коли ще звіри говорили” І.Франка;
 - в) “Лісові казки” О.Іваненко;
 - д) “Безконечні казочки” М.Підгірянки.

Варіант IV.

1. Назвати основні етапи становлення української дитячої літератури.
2. Назвати українських письменників, які писали в жанрі казки.

3. Аналіз оповідання “Лялька під дощем” В.Сухомлинського.
4. Аналіз твору української дитячої літератури (з прочитаних за списком), який Вам найбільше сподобався.

5. П’єси для дітей писали:

- а) О.Пчілка;
- б) Н.Забіла;
- в) О.Іваненко;
- г) М.Познанська;
- д) Л.Костенко

Варіант У.

1. Назвати основні періоди розвитку української дитячої літератури ХХ століття.

2. Назвати українських письменників, які в своїх творах звернулися до теми шкільного виховання.

3. Аналіз оповідання “Грицева шкільна наука” І.Франка.

4. Аналіз твору української дитячої літератури (з прочитаних за списком), який Вам найбільше сподобався.

5. До жанру “шкільної повісті” відносимо твір В.Нестайка:

- а) “В Країні Сонячних Зайчиків”;
- б) “Одиниця з обманом”;
- в) “Слідство триває”;
- г) “П’ятірка з хвостиком”;
- д) “Незвичайні пригоди в лісовій школі”.

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Дитяча література – невід’ємна частина всієї літератури, її джерела.

2. Виникнення і розвиток дитячої літератури. Перші друковані книжки для дітей.

3. Педагогічне спрямування дитячої літератури. Види її.

4. Специфіка дитячої літератури.
5. Визначення поняття «дитяча література».
6. Література для дітей дошкільного віку.
7. Література для дітей молодшого шкільного віку.
8. Література для дітей середнього шкільного віку і юнацтва.
9. Ідейно-художній рівень і виховне значення фольклору.
10. Поняття про дитячий фольклор. Підходи дослідників до класифікації творів дитячого фольклору.
11. Специфіка та багатство жанрів українського фольклору.
12. Пісенна народна творчість. Дитячі пісні.
13. Малі фольклорні жанри: загадки, прислів'я, приказки.
14. Ігровий фольклор: скоромовки, лічилки, забавлянки, потішки.
15. Народний казковий епос.
16. Фольклор народів світу.
17. Початок слов'янської книжкової культури. Давня українська література для дітей.
18. Нова українська дитяча література (19 - початок 20 ст.). Виникнення і розвиток її.
19. Дитяча література на західноукраїнських землях(19 – 20 ст.).
20. Зародження і розвиток новітньої дитячої літератури.
21. Українська дитяча література довоєнного періоду. Шляхи її розвитку.
22. Дитяча література періоду Вітчизняної війни, її виховне значення.
23. Дитяча література повоєнного періоду та періоду відбудови.
24. Дитяча література на сучасному етапі.
25. Розвиток української драматургії для дітей.
26. Розвиток пригодницької та науково-фантастичної літератури для дітей.
27. Розвиток дитячої періодики.

28. Творчість письменника-просвітителя Г.С.Сковороди для дітей.
29. Шевченко Т.Г. Твори для дітей. Кобзар і наша сучасність.
30. Педагогічні погляди Марка Вовчка. Казки, оповідання, переклади.
31. Глібов Л.І. Байки та лірика. Акрівірші.
32. Франко І.Я. Оповідання для дітей. Казки.
33. Коцюбинський М.М. Твори для дітей.
- 34.Українка Леся. Твори для дітей. Казки
- 35.Особливість творів для дітей Грінченка Б., Стефаника В., Васильченка С.
- 36.Копиленко О. Твори для дітей.
- 37.Забіла Н. Творчість.
- 38.Творчість М.Трублаїні для дітей.
- 39.Творчість П.Воронька та І.Неходи. Літературна казка.
- 40.Проза Ю.Збанацького та О. Гончара для дітей.
- 41.Гумористичні твори С.Олійника, Д.Білоуса, Грицька Бойка для дітей.
- 42.Чалий Б.Творчість.
- 43.Іваненко О.Твори для дітей.
- 44.Сухомлинський В. Твори для дітей.
- 45.Творчість Марійки Підгірянки та Д. Павличка для дітей.
46. Нестайко В. Твори для дітей.
- 47.Симоненко В. Казки.
- 48.Костенко Л. Збірка «Бузиновий цар».
- 49.Твори зарубіжних письменників 17-18 ст.
- 50.Російська дитяча література 19 – початку 20 ст.
- 51.Творчість С. Маршака та К. Чуковського для дітей.
- 52.Творчість зарубіжних письменників 19-20 ст.
- 53.Г.-К. Андерсен. Казки.
- 54.Творчість Д. Родарі та Д. Кіплінга для дітей.

Методи навчання: лекції, практичні заняття.

Методи контролю: поточне тестування, оцінка за ІНДЗ, іспит.

Методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій, методичні розробки, навчальні посібники, ілюстративний матеріал, навчальні комп'ютерні програми.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ТЕМАТИЧНОГО КОНТРОЛЮ

Завдання із теми "Фольклор"

1. Прозовий фольклор представлений:

- а) казками, небилицями, легендами, переказами, билинами, оповідками, оповіданнями;
- б) піснями, голосіннями, думами, билинами, приказками.
- в) обрядовою поезією.

2. Жанр до якого належать думи, балади, історичні пісні.

- а) до епічного;
- б) до лірики;
- в) до драматичного.

3. Жанри, яким властиве соціальне, громадське звучання.

- а) думам, історичним, соціально-побутовим пісням;
- б) ліричним пісням;
- в) казкам.

4. Прочитайте текст. Який жанр він представляє?

Колись дуже давно через наше село проходив чумацький шлях. Обабіч нього росли кремезні, високі дерева-берестки. Під ними часто відпочивали чумаки. І звідси пішла назва села Берестівка.

- а) казку;
- б) переказ; в) легенду.

5. Серед поданих текстів знайдіть:

- а) колядку;
- б) веснянку;
- в) весільну пісню.

1. Бігла теличка та з бережничка, та в будник,
Дай, дядьку, бублик, а ти, дядино,
поглянь на поличку, дай паляничку.

Та не починай, а цілою давай.

2. А вже весна, а вже красна

Із стріх вода капле
Молодому козакові
Мандрівочка пахне
Помандрував козаченько

У чистеє поле
За ним іде дівчинонька
"Вернися соколе!"

3. Прилетіла зозуленька

З темного лісочку
Сіла й закувала
В зеленім садочку
Ой як вийшла Марусенька,
В неї запитала:

- Скажи мені, зозуленько,
Чи довго буду в батька?

4.Туман ярмом, туман долиною,

За туманом нічого не видно,
Тільки видно дуба зеленого.
Під тим дубом криниця стояла,
В тій криниці дівка воду брала.
Та впустила золоте відерце,

Засмутила козакові серце.

6. Які з наведених жанрів відзначаються психологізмом?

- а) голосіння;
- б) казка;
- в) балада;

7. Які з наведених ознак не характерні для балади?

- а) сюжетність;
- б) розповідь ведеться повільно;
- в) драматичність;
- г) наявність фантастичних подій;
- д) реалістичність.

8. Яка балада стала основою трагедії І.Франка "Украдене щастя"?

- а) "Ой жив у Січі старий козак";
- б) "Пісня про шандаря";
- в) "Ой не ходи, Грицю".

Пошукові, творчі завдання

1. Проаналізуйте статтю Н.Пастух „Над зозулю пташини і на світі нема..." (Народознавство. - 2000. - № 58. - С. 20 - 23). А що вам відомо про пташину символіку? Чи така ж символіка зозулі у вашій місцевості?
2. Опрацюйте в системі інтерактивних нотаток (INSEPT) статтю Л.Дяченко „Фольклорна символіка як засіб відображення національного світобачення" (Мовознавство. - 1997. - № 2 - 3. - С. 67 - 70). З якою символікою ви знайомі? Наведіть приклади.
3. Охарактеризуйте фольклорно-діалектологічні особливості історико-етнографічного регіону, представником якого ви є.
4. У наступному семестрі ви будете вивчати курс "Література рідного краю". На вашу думку, чи має включати цей курс вивчення фольклорно-етнографічних традицій регіону, їх вплив на творчість письменників визначеного регіону?

5. Створіть асоціативне гроно "Жанри фольклору".

6. Підготуйте наукове повідомлення на одну з тем:

„Міфотворчість і обрядова поезія як витоки національної словесності“.

„Слов'янська міфологія як основа української національної словесності“.

„Добро і зло в міфологічних уявленнях українців“.

„Християнські основи фольклору“.

„Фольклорні основи літературних творів“.

7. Характерною ознакою фольклорних творів є тропи. Які тропи наявні в цій пісні? Яке їхнє значення?

Чорна рілля заорана, гей, гей!

Чорна рілля заорана

І кулями засіяна, гей, гей!

І кулями засіяна.

Білим тілом зволочена

І кровію сполощена.

Змістовий модуль - 1

Тестові завдання

1. Що входить у поняття «дитяча література»?

а) твори, написані спеціально для дітей;

б) твори для дітей, написані діаспорою;

в) твори, написані самими дітьми;

2. Які джерела дитячої літератури:

а) фольклор;

б) література для дорослих;

в) реальна дійсність;

3. Відповідність дитячої літератури віковим та психологічним особливостям:

- а) для дітей молодшого шкільного віку;
- б) для дітей дошкільного віку;
- в) для людей зрілого віку;

4. Особливості дитячої літератури:

- а) виникла в процесі виховання і навчання дітей;
- б) вона має свого читача;
- в) залежить від настрою;

5. Коли дитяча книга відокремилася від підручника?

- а) у 17 ст.;
- б) у 18 ст.;
- в) у 19 ст.

6. Перші друковані книги для дітей:

- а) Т.Шевченко. «Кобзар»;
- б) І.Федоров. «Буквар»;
- в) В.Бурцов. «Буквар»;
- г) К.Істомін. «Малий буквар».

7. Популярна класифікація дитячого фольклору

- а) пісні;
- б) казки;
- в) загадки;

8. Що таке вертеп?

- а) вистава;
- б) легенди;
- в) небилиці.

Змістовий модуль - 2

1. Основні етапи розвитку української дитячої літератури:

- а) довоєнна література;
- б) давня література;
- в) література періоду відбудови;

2. Які твори увійшли в дитяче читання?

- а) «Знедолені» В.Гюго;
- б) «Садок вишневий коло хати» Т.Г.Шевченка;
- в) «Казки О.Пушкіна»;

3. Чим фольклорний твір відрізняється від літературного?

- а) художніми особливостями;
- б) образами;
- в) специфікою;
- г) змістом.

4. Літературна казка – це:

- а) фантастичне оповідання;
- б) епічний твір фантастичного характеру;
- в) казка, що має автора;

5. Які твори відносяться до жанру літературної казки?

- а) «Мудра дівчина»;
- б) «Названий батько»;
- в) «Язиката Хвеська»;

6. Автор слів «Що таке людина, як подумаєш про це? Велика розумом людина, та не може осягнути вона всіх чудес землі»:

- а) І.П.Котляревський;

- б) Т.Г.Шевченко;
- в) Г.С.Сковорода;

7. Давня дитяча література:

- а) «Казки» О.Пушкіна;
- б) «Кобзар» Т.Г.Шевченка;
- в) байки Г.С.Сковороди;

8. Яка особливість байок Г.Сковороди?

- а) це поезія в прозі;
- б) написані прозою;
- в) завершуються силою;
- г) рядки римуються.

9. «Сад божественних пісень» - це:

- а) збірка поезій І.Вишенського;
- б) збірка байок Г.Сковороди;
- в) збірка поезій Л.Барановича;

Змістовий модуль - 3

1. Автором казки “Дев’ять братів і десята сестриця Галя” є:

- а) Л.Глібов;
- б) І.Франко;
- в) Марко Вовчок;
- г) Леся Українка;
- д) це народна казка.

2. Твори яких письменників ХІХст. увійшли в коло дитячого читання:

- а) Т.Шевченка;
- б) О.Копиленка;

- в) І. Котляревського;
- г) Г.Квітки-Основ'яненка.

3. Хто із названих українських письменників писав байки:

- а) Василь Стефаник;
- б) Олена Пчілка;
- в) Л.Глібов;
- г) Г.Сковорода.

4. В яких творах українських письменників 19 ст. розповідається про життя дітей-сиріт:

- а) М.Коцюбинський «Харитя»;
- б) Т.Шевченко «На Великдень на соломі»;
- в) М.Трублаїні «Пустуни на пароплаві»;
- г) М.Коцюбинського «Ялинка».

5.Які твори належать перу Лесі Українки?

- а) «Біда навчить»;
- б) «Вишеньки-черешеньки»;
- в) «Малий Мирон»;
- г) «Мамо, іде вже зима».

6. Хто написав казку «Ведмідь»?

- а) Марко Вовчок;
- б) Олена Пчілка;
- в) Л.Глібов;
- г) Г.Сковорода.

7. Хто автор збірки казок «Коли ще звірі говорили»?

- а) Марко Вовчок;

- б) Олена Пчілка;
- в) І.Франко.;
- г) Л.Глібов.

8. Які казки написала Леся Українка?

- а) «Біда навчить»;
- б) «Заєць та їжак»;
- в) «Метелик»;
- г) «Лелія».

9. Яка особливість загадок Л.Глібова?

- а) «Вовк і кіт», «Щука», «Цуцик» та ін.
- б) «Лисиця та журавель», «Котик і Півник» та ін. в) «Метелик»;
- г) «Квіткове весілля», «Фарбований лис» та ін.

10. Ідея якого твору звучить у прислів'ї «Поки біди не знатимеш, то й розуму не матимеш»?

- а) М.Коцюбинського «Казка про двох цапків»;
- б) Л.Українки «Біда навчить»;
- в) В.Стефаніка «Новина»;
- г) І.Франка «У кузні».

11. У якому оповіданні О.Копиленка незвичайні пригоди з хлопчиком відбулися у сні?

- а) «Сенчині пригоди»;
- б) «Хата хлопчика-мізинчика»;
- в) «Їдальня для птахів»;
- г) «Ластівка».

12. Назвіть автора пригодницької літератури:

- а) І.Нехода;
- б) В.Бичко;
- в) М.Трублаїні;

г) Л.Глібов.

13. Літературний критик, письменник, автор казок «Та жив собі Василько», «Лісова перепустка», «Ластівка», «Івась і Чорна борода».

- а) М.Трублаїні;
- б) В.Бичко;
- в) О.Копиленка;
- г) О.Іваненко.

14. Яка казки написала О.Іваненко?

- а) «Лісові казки»;
- б) «Собака і кіт»;
- в) «Ромашка»;
- г) «Маленький Мук».

15. Оповідання «Рідні діти», «У першому класі», «Молодша сестричка» написала

- а) Л. Костенко;
- б) Н.Забіла;
- в) В. Кирпа;
- г) О.Іваненко.

16. Хто з українських письменників представляє сучасну дитячу літературу:

- а) Л.Костенко;
- б) Б.Грінченко;
- в) Д.Павличко;
- г) І.Котляревський.

17. Хто на запитання «Де найкраща земля?» відповів: «Краще

рідної немає!»

- а) ведмідь;
- б) зайчик;
- в) журавель;
- г) чапля.

18. Що являє собою літературна казка?

- а) фантастичне оповідання;
- б) епічний твір фантастичного характеру;
- в) казку, що має автора;

19. Які твори відносяться до літературної казки?

- а) «В країні Сонячних Зайчиків» В.Нестайка;
- б) «Ялинка» М.Коцюбинського;
- в) «Кисличка» О.Іваненко;
- г) «Сьома дочка» В.Сухомлинського.

20. Які казки написав В.Симоненко?

- а) «Метелик»;
- б) «Подорож у країну Навпаки»;
- в) «Казка про Дурила»;
- г) «Цар Плаксій та Лоскотон».

21. Хто автор казок про Барвінка та Ромашку?

- а) Н.Забіла;
- б) О. Копиленко;
- в) О.Іваненко;
- г) Б.Чалий.

22. За який скарб боровся Барвінок з царем Осотом?

- а) золото;
- б) «Азбуку»;
- в) «Букварик»;
- г) коштовності.

23. Який твір відомого поета закінчується словами «Як од втоми не впадеш, в цю країну попадеш»?»

- а) «Цар Плаксій і Лоскотон»;
- б) «Бузиновий цар»;
- в) «Подорож у країну Навпаки»;
- г) «Казка про Дурила»;

24. Хто автор рядків: «Плаче шпак уранці після зливи, де шумлять на греблі явори»?

- а) Н.Забіла;
- б) Д.Павличко;
- в) Л.Костенко;
- г) Б.Чалий.

25. Яку іноземну мову вивчали звірята в лісовій школі з відомої казки В.Нестайка?

- а) англійську;
- б) ведмежу;
- в) лисячу;
- г) турецьку.

26. Вкажіть кличку корови Яви Реня з відомого твору В.Нестайка «Тореадори з Васюківки»?

- а) Контрибуція;
- б) Облігація;
- в) Купоно-акція;

г) Лотерея.

27. Про який клас говорить Ніна Митрофанівна, що він «найкращий», що він «неможливий» і доведе її до інфаркту?

- а) 4-а;
- б) 2-в;
- в) 1-а;
- г) 4-б.

28. Хто переклав українською мовою казку С.Маршака «Дванадцять місяців»? а) Н.Забіла;

- б) О.Копиленко;
- в) О.Донченко;
- г) М.Пригара.

29. Кому із відомих письменників належить авторство казки «Пригоди кота Мартина»? а) Д.Павличку

- б) О.Іваненко;
- в) В.Симоненку;
- г) В.Сухомлинському.

30. Які основні етапи розвитку української дитячої літератури?

- а) довоєнна література;
- б) давня література;
- в) нова література;
- г) література періоду відбудови;
- д) новітня література.

Змістовий модуль – 4

1. Автором казки “Про дідову дочку Марусю і про бабину Галюсю”

є:

- а) Б.Лепкий;
- б) І.Франко;
- в) Марко Вовчок;
- г) Леся Українка;

6. “Алфавіт віршами, написаними для сина” склав:

- а) І.Франко;
- б) П.Тичина;
- в) О.Іваненко;
- г) О. Олесь.

7. Голова Центральної Ради, автор чотирьох універсалів Української Народної Республіки:

- а) М. Трублаїні;
- б) О. Олесь;
- в) В.Винниченко;
- г) Б.Лепкий.

4. Тема дитинства звучить у творах: “Витрішки”, “Неслухняний глечик”, “Приблуда”:

- а) Б.Лепкого;
- б) С.Васильченка;
- в) М.Йогансена;
- г) А. Кашенка;

5. Шкільний підручник у двох частинах “Історія України ” написав:

- а) А. Кашенко;
- б) П. Тичина;
- в) Г. Хоткевич;
- г) С.Васильченко;

6. Поет, прозаїк, публіцист, журналіст, перекладач, вчений-лінгвіст, сценарист, автор підручників з української мови, словників, віршів та

оповідань для дітей: “Колискова”, “Кіт Чудило”, “Собака”:

- а) О. Вишня;
- б) В. Винниченко;
- в) М. Йогансен;
- г) П.Тичина;

7. Автор історичних повістей та оповідань для дітей: “Щирі малороси”, “Сіркова могила”.

- а) М. Йогансен;
- б) В. Винниченко;
- в) А. Кашенко;
- г) О. Вишня;

8. “Дивний мрійник з очима дитини і розумом філософа” та його твори:

“Гаї шумлять...”, “А я у гай ходила”, “Хор лісових дзвіночків”.

- а) В.Свідзинський;
- б) П.Тичина;
- в) О. Вишня;
- г) А. Кашенко;

9. Твори “Перший диктант”, “Паралелепіед”, “Моя автобіографія” написав видатний письменник-гуморист:

- а) М. Рильський;
- б) В.Свідзинський;
- в) О. Вишня;
- г) А. Кашенко;

10. Лицар краси і добра, вчений-літературознавець, фольклорист, лінгвіст, великий український поет, чиї твори “Мова”, “Синові”, “Білі мухи”, увійшли до золотого фонду українського письменства

- а) П. Тичина;
- б) Г.Хоткевич;
- в) Л. Глібов;

г) М. Рильський;

11. Автор віршів “Юнакові”, “Осінь”, “Хмарини, хмарини”, написаних для дітей

а) О. Вишня;

б) В. Винниченко;

в) В. Сосюра;

г) Г. Хоткевич;

12. Письменник-природолюб, майстер літератури для дітей та юнацтва. Його твори: “Жовте листя”, “Зима іде”, “Весна у лісі.

а) О. Копиленко;

б) П. Панч;

в) В. Сосюра;

г) М. Рильський;

13. Дитячий письменник, журналіст, уроджений мандрівник, тонкий знавець дитячої душі та його твори: “Пустуни на пароплаві”, “Де Умк?”, “Умкова рукавиця”.

а) М. Рильський;

б) Л. Глібов;

в) М. Трублаїні;

г) О. Копиленко;

14. Твори їй продиктували смерекові ліси: “Ліс”, “Прийшла осінь”, “Ганусина пісня”.

а) Н. Забіла;

б) О. Іваненко;

в) М. Підгірянка;

г) Русалка Дністровая;

15. Творчість, як материнська пісня, як материнська душа: “Січень”, “Дванадцять місяців”, “Сорока-Білобока”, “Ясоччин садок”.

а) О. Іваненко;

- б) Н.Забіла;
- в) М. Підгірянкa;
- г) Г. Кирпа;

16. Педагог, історик, літературознавець, письменниця: “Куди літав журавлик?”, “Сороки”, “Кисличка”.

- а) О. Іваненко;
- б) Н.Забіла;
- в) М. Підгірянкa;
- г) Г. Кирпа;

17. Автор 40-а поетичних книг, його твори просяться в пісню: “Вечори, як сиві котики”, “Перепілка”, “Кіт-Воркіт”.

- а) Ю. Збанацький;
- б) А. Малишко;
- в) В. Винниченко;
- г) Ю. Яновський;

18. Казково-поетичний світ дитинства у творах: “Гуси-лебеді летять”, “Щедрий вечір”, “Черепаша”.

- а) Ю. Збанацький;
- б) М. Стельмах;
- в) Ю. Яновський;
- г) А. Малишко.

19. Автор понад 30-и поетичних збірок для дорослих і дітей, відомий громадський діяч: “Облітав журавель”, “Кіт не знав”, “Кошеня”.

- а) М. Стельмах;
- б) А.Малишко;
- в) Ю. Збанацький;
- г) П. Воронько.

20. Яскравою зіркою серед поетів-шестидесятників спалахнуло його ім'я та швидко згасло його життя: “Лебеді материнства”, “З

дитинства ”, “Ти знаєш, що ти – людина? ”, “Кривда ”

- а) П. Воронько;
- б) М. Стельмах;
- в) Ю. Збанацький;
- г) В.Симоненко.

21. Автор дитячих поетичних збірок та збірок казок для дітей, громадський діяч, наш сучасник: “Де найкраще місце на землі?”, “Птиця”, “Звернення”, “Мухомори”, “Мати”, “Україна”.

- а) В. Симоненко;
- б) А. Малишко;
- в) Д. Павличко;
- г) О. Вишня.

22. поезія цієї письменниці володіє могутньою силою почуттів, їх витонченістю та аристократизмом: “Бузиновий цар”, “Зелені дзьобики бруньок”, “Вже брами літа замикає осінь”, “Польові дзвіночки”, “Білочка восени”, “Перекинута шпаківня”

- а) М.Познанська;
- б) Н. Забіла;
- в) О. Іваненко;
- г) Л. Костенко.

23. “Тож освятімося коло дитини”...- це слова і поезія відомого українського письменника, нашого сучасника: “Балада про Соняшник”, “Самотня ластівка”, “Мачинка”, “Балада розплющених дитячих очей”.

- а) І. Драч;
- б) А. Малишко;
- в) Д. Павличко;
- г) О. Вишня.

24. “Українське слово постає в нього шляхетним і вишуканим”...- це слова і поезія відомого українського письменника, нашого сучасника:

“Наша річка”, “Ластівка біля вікна”, “Літній ранок”, “Мак і кіт”, “Почапали каченята”.

а) І. Драч; б) А. Малишко; в) Д. Павличко; г) М. Вінграновський.

.25. Автор творів для дітей -: “Звук павутинки”, “Земля світлячків”, “Лікар Бусько”, “Адам”.

а) Є. Гуцало;

б) В. Близнець;

в) Г. Тютюнник;

г) В. Стус.

26. Цей поет – символ духовної незламності і свободи, національного пробудження і самоусвідомлення: “Для сина Дмитрика”, “Цей шлях – до себе”, “Два хлопчики біля струмка”.

а) І. Драч;

б) В. Стус;

в) Д. Білоус;

г) М. Вінграновський.

27. Книги для дітей “Диво калинове”, “Чари барвінкові”, “Пташині голоси”, “Лікарня в зоопарку” написав:

а) І. Качуровський;

б) В. Стус;

в) Д. Білоус;

г) В. Сухомлинський.

28. Автор понад 36 монографічних праць і брошур, понад 600 статей, близько 1200 художніх творів для дітей: “Дуб під вікном”, “Сива волосинка”, “Бо я - людина”, “Образливе слово”

а) В. Нестайко;

б) А. Костецький;

в) Д. Білоус;

г) В. Сухомлинський

29. Більше сорока років працює в дитячій літературі, цікавий

прозаїк, який тонко відчуває душу юного читача: “Космонавти з нашого будинку”, “Тореадори з Васюківки”.

- а) В. Нестайко;
- б) А. Костецький;
- в) Г. Бойко;
- г) В. Сухомлинський

30. Блискучий майстер поетичного слова, автор десятків поетичних книг для дорослих і дітей: “Перша вчителька”, “Ручай” ,“Веселе місто - алфавіт”, “Вітрисько”.

- а) М.Познанська;
- б) Н. Забіла;
- в) Т. Коломієць;
- г) Л. Костенко

31. Дитячий поет, його твори – свято гумору в дитячій літературі: “Помічниці”, “Ручай” ,“Сашко”, “Консультант”, “Ворона - Каркарона”, “Стоніжка”, “Ух і Ох”, “Не знала”, “Чому Тимко подряпаній”.

- а) В. Нестайко;
- б) А. Костецький;
- в) Г. Бойко;
- г) В. Сухомлинський

32. “Журавка з подільського жита” – так назвали справжнього інтимного лірика, дитячу письменницю, яка написала для дітей: “Алфавітні усмішки”, Книжечка “А, Б, В” ,“Побрехеньки для маленьких”, “Перекручні”, “Догадайся швидко”, “Книга імен”, “Прикмети - не секрети”.

- а) Г. Чубач; б) Н. Забіла; в) Т. Коломієць; г) Л. Костенко